

Σχολή Κοινωνικών Επιστημών

ΜΠΣ: Εγκληματολογικές και ποινικές προσεγγίσεις της διαφθοράς, του οικονομικού και οργανωμένου εγκλήματος

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Οργανωμένο έγκλημα και αστυνομική δράση στην Ελλάδα:
ποιοτική μελέτη των στρατηγικών και πρακτικών αντιμετώπισης
των σύγχρονων μορφών εγκληματικότητας την τελευταία
δεκαετία**

Γεωργία Αδαμαντίδου

Επιβλέπων Καθηγητής: Εμμανουήλ Μπίλλης

Β' Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Αναστασία Χαλκιά

Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2026

Πνευματικά δικαιώματα

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή/της φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο/η συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του/της συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του/της συγγραφέα/δημιουργού. Ο/Η συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Εσωσέλιδο – Επιτροπή Κρίσης

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον επιβλέποντα Καθηγητή μου για την πολύτιμη καθοδήγηση, την υποστήριξη και τις ουσιαστικές παρατηρήσεις του καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Η εργασία αυτή αφιερώνεται στην οικογένειά μου, για τη διαρκή στήριξη, την υπομονή και την ενθάρρυνσή της σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Περίληψη

Τίτλος: Οργανωμένο έγκλημα και αστυνομική δράση στην Ελλάδα: ποιοτική μελέτη των στρατηγικών και πρακτικών αντιμετώπισης των σύγχρονων μορφών εγκληματικότητας την τελευταία δεκαετία

Συγγραφέας: Γεωργία Αδαμαντίδου

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα και την αστυνομική δράση που αναπτύχθηκε για την αντιμετώπισή του κατά την τελευταία δεκαετία. Το οργανωμένο έγκλημα προσεγγίζεται ως ένα σύνθετο, δυναμικό και διαρκώς εξελισσόμενο κοινωνικό και εγκληματολογικό φαινόμενο, το οποίο επηρεάζεται από τις οικονομικές, κοινωνικές, τεχνολογικές και διασυνοριακές εξελίξεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη δράση των οργανωμένων εγκληματικών ομάδων στην ελληνική πραγματικότητα, καθώς και στις μορφές εγκληματικότητας που εμφανίζουν αυξημένη ένταση, όπως η διακίνηση ναρκωτικών, το λαθρεμπόριο, το οικονομικό έγκλημα, η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και οι νέες μορφές ψηφιακής εγκληματικότητας.

Η εργασία αποσκοπεί στη διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στην εξέλιξη του οργανωμένου εγκλήματος και στην ανταπόκριση των διωκτικών και δικαστικών αρχών, με κεντρική αναφορά στην επιχειρησιακή και στρατηγική δράση της Ελληνικής Αστυνομίας. Στο πλαίσιο αυτό, αξιοποιούνται θεωρητικές και εγκληματολογικές προσεγγίσεις, το σχετικό θεσμικό πλαίσιο, καθώς και οι ετήσιες εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα. Παράλληλα, εξετάζεται ο ρόλος του ανακριτή και του εισαγγελέα, καθώς και η σημασία της συνεργασίας μεταξύ των θεσμικών φορέων κατά τη διερεύνηση σύνθετων ποινικών υποθέσεων.

Η ανάλυση αναδεικνύει ότι το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα παρουσιάζει υψηλό βαθμό προσαρμοστικότητας, διεθνοποίησης και οικονομικής ισχύος. Οι εγκληματικές οργανώσεις αξιοποιούν νέες τεχνολογίες, νόμιμες επιχειρηματικές δομές και διασυνοριακά δίκτυα, γεγονός που καθιστά την ανίχνευση και αποδόμησή τους ιδιαίτερα απαιτητική. Παρά τις σημαντικές επιχειρησιακές επιτυχίες των διωκτικών αρχών, διαπιστώνεται ότι η αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου προϋποθέτει διαρκή ενίσχυση της πρόληψης, της καταστολής, της χρηματοοικονομικής διερεύνησης, της διεθνούς συνεργασίας και της θεσμικής συνέργειας. Συμπερασματικά, η αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος απαιτεί συνδυασμό επιχειρησιακής εξειδίκευσης, τεχνολογικής αναβάθμισης και σεβασμού στις εγγυήσεις του κράτους δικαίου.

Λέξεις-κλειδιά: Οργανωμένο έγκλημα, Ελληνική Αστυνομία, αντεγκληματική πολιτική, διακίνηση ναρκωτικών, οικονομικό έγκλημα, νομιμοποίηση εσόδων, ανακριτική διεύθυνση, αστυνομικές στρατηγικές, ποινική διερεύνηση.

Abstract

Title: Organized crime and police response in Greece: a qualitative study of strategies and practices for addressing contemporary forms of criminality over the past decade

Author: Georgia Adamantidou

This thesis examines organized crime in Greece and the police actions developed to address it over the last decade. Organized crime is approached as a complex, dynamic and constantly evolving social and criminological phenomenon, shaped by economic, social, technological and transnational developments. Emphasis is placed on the activity of organized criminal groups in Greece, as well as on the forms of criminality that have shown increased intensity, such as drug trafficking, smuggling of goods, financial crime, money laundering and emerging forms of cybercrime.

The aim of this thesis is to investigate the relationship between the evolution of organized crime and the response of law enforcement and judicial authorities, with particular focus on the operational and strategic role of the Hellenic Police. For this purpose, the study draws on theoretical and criminological approaches, the relevant institutional framework and the annual reports of the Hellenic Police on serious and organized crime. At the same time, it examines the role of the investigating judge and the public prosecutor, as well as the importance of cooperation between institutional actors in the investigation of complex criminal cases.

The analysis demonstrates that organized crime in Greece is characterized by a high degree of adaptability, internationalization and economic power. Criminal organizations make use of new technologies, legitimate business structures and transnational networks, making their detection and dismantling particularly demanding. Despite the significant operational successes of law enforcement authorities, the effective response to organized crime requires the continuous strengthening of prevention, repression, financial investigation, international cooperation and institutional coordination. In conclusion, addressing organized crime requires a combination of operational specialization, technological upgrading and respect for the guarantees of the rule of law.

Keywords: Organized crime, Hellenic Police, crime policy, drug trafficking, financial crime, money laundering, undercover investigation, police strategies, criminal investigation, Greece.

Περιεχόμενα

Εσωσέλιδο – Επιτροπή Κρίσης	3
Ευχαριστίες.....	4
Περίληψη.....	5
Abstract.....	6
Εισαγωγή	9
1 Κεφάλαιο: Θεωρητικό πλαίσιο και εννοιολογικές αποσαφηνίσεις	11
1.1 Ορισμός του οργανωμένου εγκλήματος.....	11
1.2 Χαρακτηριστικά και μορφές οργανωμένης εγκληματικότητας.....	12
1.3 Βασικές εγκληματολογικές προσεγγίσεις.....	13
2 Κεφάλαιο: Μορφές και εξέλιξη του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα	14
2.1 Το οργανωμένο έγκλημα σύμφωνα με τις ετήσιες εκθέσεις της Αστυνομίας την τελευταία δεκαετία	14
2.2 Διακίνηση ναρκωτικών.....	18
2.3 Η διακίνηση ναρκωτικών στην Ελλάδα κατά την τελευταία δεκαετία	20
2.4 Οικονομικό έγκλημα	21
2.5 Νέες μορφές εγκλήματος, τάσεις και σύγχρονες εξελίξεις.....	23
3 Κεφάλαιο: Θεσμικό πλαίσιο και εμπλεκόμενοι φορείς για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος (ή κάτι τέτοιο).....	24
3.1 Οι αρμοδιότητες της Ελληνικής Αστυνομίας	24
3.2 Ο ρόλος του Ανακριτή	25
3.3 Ο θεσμικός ρόλος του Εισαγγελέα	26
3.4 Συνεργασία και αλληλεπίδραση των θεσμικών παραγόντων	27
4 Κεφάλαιο: Αστυνομικές πρακτικές και στρατηγικές αντιμετώπισης	28
4.1 Μέθοδοι πρόληψης	28
4.2 Κατασταλτικές παρεμβάσεις.....	30
4.3 Ειδικές τεχνικές διερεύνησης.....	31
4.4 Τα όρια ανάμεσα στην ανακριτική διείσδυση και την αστυνομική παγίδευση	34
5 Κεφάλαιο: Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της αντεγκληματικής δράσης	35
5.1 Αποτίμηση αστυνομικών παρεμβάσεων	35
5.2 Προβλήματα και δυσλειτουργίες	36

Επίλογος	38
Βιβλιογραφία & νομικά και θεσμικά κείμενα	40

Εισαγωγή

Το οργανωμένο έγκλημα συνιστά μία από τις πλέον σύνθετες και διαρκώς εξελισσόμενες μορφές εγκληματικότητας στη σύγχρονη εποχή. Η δράση οργανωμένων εγκληματικών ομάδων επηρεάζει την κοινωνική συνοχή, την οικονομική σταθερότητα, την εμπιστοσύνη στους θεσμούς και τη δημόσια ασφάλεια. Η παγκοσμιοποίηση, η τεχνολογική πρόοδος, η αύξηση των διασυνοριακών συναλλαγών και η ψηφιοποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων έχουν δημιουργήσει νέες δυνατότητες δράσης για εγκληματικά δίκτυα, καθιστώντας το φαινόμενο περισσότερο σύνθετο, ευμετάβλητο και δυσχερώς ανιχνεύσιμο (Europol, 2021, σ. 12).

Η Ελλάδα, τόσο λόγω της γεωγραφικής της θέσης αλλά και των κοινωνικοοικονομικών μεταβολών της τελευταίας δεκαετίας, έχει βρεθεί αντιμέτωπη με πολλαπλές μορφές οργανωμένης εγκληματικότητας, όπως η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, το λαθρεμπόριο, και η οικονομική απάτη. Οι μορφές αυτές δεν εμφανίζονται απομονωμένα, αλλά συχνά συνδέονται μεταξύ τους μέσα από ευρύτερα εγκληματικά δίκτυα, τα οποία αξιοποιούν οικονομικούς, τεχνολογικούς και διασυνοριακούς μηχανισμούς για την επίτευξη των σκοπών τους.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ της εξέλιξης του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα και της ανταπόκρισης των διοικητικών αρχών, με ιδιαίτερη έμφαση στην επιχειρησιακή και στρατηγική δράση της Ελληνικής Αστυνομίας κατά την τελευταία δεκαετία. Παράλληλα, εξετάζεται ο βαθμός συνεργασίας μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών, ιδίως με τον εισαγγελέα και τον ανακριτή, στο πλαίσιο της ποινικής διερεύνησης σύνθετων εγκληματικών υποθέσεων.

Η σημασία της έρευνας έγκειται στο γεγονός ότι η αποτελεσματική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διασφάλιση του κράτους δικαίου και της δημόσιας τάξης. Η μελέτη του φαινομένου δεν περιορίζεται μόνο στην καταγραφή των επιμέρους μορφών εγκληματικής δράσης, αλλά επεκτείνεται και στην αξιολόγηση των θεσμικών, επιχειρησιακών και στρατηγικών μηχανισμών που έχουν αναπτυχθεί για την πρόληψη, διερεύνηση και καταστολή του. Υπό το πρίσμα αυτό, η παρούσα εργασία επιχειρεί να αναδείξει τόσο τις βασικές τάσεις του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα όσο και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αρμόδιες αρχές κατά την προσπάθεια αποδόμησης των σύγχρονων εγκληματικών δικτύων.

Η εργασία διαρθρώνεται σε πέντε βασικά κεφάλαια, μέσα από τα οποία επιχειρείται η σταδιακή προσέγγιση του φαινομένου, από το θεωρητικό και εννοιολογικό επίπεδο έως την πρακτική αξιολόγηση της αντεγκληματικής δράσης. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο και πραγματοποιούνται οι αναγκαίες εννοιολογικές αποσαφηνίσεις. Ειδικότερα, εξετάζεται ο ορισμός του οργανωμένου εγκλήματος, τα βασικά χαρακτηριστικά και οι μορφές της οργανωμένης εγκληματικότητας, καθώς και οι κυριότερες εγκληματολογικές προσεγγίσεις που έχουν αναπτυχθεί για την ερμηνεία του φαινομένου. Με τον τρόπο αυτό τίθενται οι θεωρητικές βάσεις για την κατανόηση της δομής, της λειτουργίας και της κοινωνικής σημασίας των οργανωμένων εγκληματικών ομάδων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται οι μορφές και η εξέλιξη του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα. Η ανάλυση βασίζεται ιδίως στις ετήσιες εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα κατά την τελευταία δεκαετία, μέσα από τις οποίες αποτυπώνονται οι βασικές τάσεις, οι κυριότερες εγκληματικές αγορές και τα χαρακτηριστικά

των εγκληματικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στη χώρα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διακίνηση ναρκωτικών, τόσο ως διεθνές και ευρωπαϊκό φαινόμενο όσο και ως βασική μορφή οργανωμένου εγκλήματος στην ελληνική πραγματικότητα. Παράλληλα, εξετάζεται το οικονομικό έγκλημα, η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, καθώς και οι νέες μορφές εγκληματικότητας που συνδέονται με την τεχνολογική εξέλιξη, το διαδίκτυο και τις σύγχρονες ψηφιακές πρακτικές.

Στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζεται το θεσμικό πλαίσιο και οι βασικοί φορείς που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος. Αρχικά παρουσιάζονται οι αρμοδιότητες της Ελληνικής Αστυνομίας και ο ρόλος των εξειδικευμένων υπηρεσιών της στην πρόληψη, διερεύνηση και καταστολή σοβαρών μορφών εγκληματικότητας. Στη συνέχεια αναλύεται ο ρόλος του ανακριτή και του εισαγγελέα στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, με έμφαση στη σημασία τους για τη νομιμότητα, την πληρότητα και την αποτελεσματικότητα της διερεύνησης σύνθετων ποινικών υποθέσεων. Τέλος, εξετάζεται η συνεργασία και η αλληλεπίδραση των αστυνομικών και δικαστικών αρχών, ως κρίσιμη προϋπόθεση για την ορθή αντιμετώπιση εγκληματικών οργανώσεων με σύνθετη και συχνά διασυνοριακή δράση.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται οι αστυνομικές πρακτικές και οι στρατηγικές αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος. Η ανάλυση περιλαμβάνει τις μεθόδους πρόληψης, την εξέλιξη των αστυνομικών στρατηγικών πρόληψης, καθώς και τις κατασταλτικές παρεμβάσεις που εφαρμόζονται για την αποδόμηση εγκληματικών δικτύων. Παράλληλα, ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στις ειδικές τεχνικές διερεύνησης, όπως η ανακριτική διείσδυση, η ελεγχόμενη μεταφορά και η αξιοποίηση πληροφοριών, οι οποίες αποτελούν σημαντικά εργαλεία για την αντιμετώπιση σύνθετων μορφών οργανωμένης εγκληματικότητας. Στο ίδιο πλαίσιο, εξετάζονται τα όρια ανάμεσα στην ανακριτική διείσδυση και την αστυνομική παγίδευση, ώστε να αναδειχθεί η ανάγκη ισορροπίας μεταξύ αποτελεσματικότητας της ποινικής καταστολής και προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Στο πέμπτο κεφάλαιο επιχειρείται η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της αντεγκληματικής δράσης. Ειδικότερα, αποτιμώνται οι αστυνομικές παρεμβάσεις κατά την τελευταία δεκαετία, με βάση την εξέλιξη των εγκληματικών οργανώσεων, την ενίσχυση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των διωκτικών αρχών, τη χρηματοοικονομική διερεύνηση, τη χρήση νέων τεχνολογιών και τη διεθνή αστυνομική συνεργασία. Παράλληλα, αναλύονται τα βασικά προβλήματα και οι δυσλειτουργίες που εξακολουθούν να δυσχεραίνουν την αποτελεσματική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, όπως ο διασυνοριακός χαρακτήρας των εγκληματικών δικτύων, η τεχνολογική τους προσαρμοστικότητα, η διείσδυσή τους στη νόμιμη οικονομία και η ανάγκη συνεχούς εξειδίκευσης των αρμόδιων αρχών.

Τέλος, στον επίλογο συνοψίζονται τα βασικά συμπεράσματα της εργασίας και αναδεικνύεται η ανάγκη διαρκούς προσαρμογής της αντεγκληματικής πολιτικής στις νέες μορφές και μεθόδους δράσης των οργανωμένων εγκληματικών ομάδων. Μέσα από τη συνολική ανάλυση επιχειρείται να καταδειχθεί η πολυδιάστατη φύση και η δυναμική συμπεριφορά του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα καθώς επίσης και η ανάγκη για συνδυαστική αντιμετώπιση, θεσμικά, επιχειρησιακά και τεχνολογικά.

1 Κεφάλαιο: Θεωρητικό πλαίσιο και εννοιολογικές αποσαφηνίσεις

1.1 Ορισμός του οργανωμένου εγκλήματος

Το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί μία από τις πλέον σύνθετες και διαχρονικά εξελισσόμενες μορφές εγκληματικότητας, γεγονός που δικαιολογεί το έντονο ενδιαφέρον της επιστημονικής κοινότητας για τη μελέτη του (Albanese, 2014, σ. 1). Η ιδιαίτερη σημασία του ως κοινωνικού και εγκληματολογικού φαινομένου συνδέεται με την ικανότητα του να προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες οικονομικές, κοινωνικές και τεχνολογικές συνθήκες, αξιοποιώντας νέες ευκαιρίες για την ανάπτυξη παράνομων δραστηριοτήτων και τη δημιουργία οικονομικού οφέλους (Ελληνική Αστυνομία, 2019, σ. 9-10 και Europol, 2017, σ. 10-11).

Η μελέτη του οργανωμένου εγκλήματος δεν μπορεί να αποκοπεί από το ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσεται. Για αυτό τον λόγο, η δομή, οι μέθοδοι δράσης και οι μορφές οργάνωσης των εγκληματικών ομάδων επηρεάζονται άμεσα από τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες κάθε εποχής, καθώς και από τη λειτουργία της αγοράς εργασίας και των νόμιμων ή παράνομων αγορών (Σταμούλη, 2019, σ. 218). Παρά το γεγονός ότι ο όρος χρησιμοποιείται ευρέως στη διεθνή βιβλιογραφία, η εννοιολογική του οριοθέτηση εξακολουθεί να αποτελεί αντικείμενο επιστημονικής συζήτησης. Στην εγκληματολογική θεωρία γίνεται δεκτό ότι ο καταλληλότερος όρος είναι «οργανωμένο έγκλημα» στον ενικό αριθμό, καθώς πρόκειται για ένα ενιαίο, αν και πολυδιάστατο, κοινωνικό φαινόμενο και όχι για ένα απλό άθροισμα επιμέρους εγκλημάτων. Παράλληλα, ο όρος θεωρείται εν μέρει παραπλανητικός, διότι δεν αναφέρεται απλώς σε εγκλήματα που διαπράττονται με οργάνωση ή προμελέτη, αλλά κυρίως στη δράση οργανωμένων εγκληματικών δομών που αναπτύσσουν συστηματική και διαρκή δραστηριότητα με σκοπό την αποκόμιση οικονομικού ή άλλου οφέλους (Καλλίρης, 2018, σ. 308-309).

Υπό το πρίσμα αυτό, το οργανωμένο έγκλημα μπορεί να περιγράψει ως μία μορφή διαρκούς και δομημένης συλλογικής εγκληματικής δραστηριότητας, στο πλαίσιο της οποίας περισσότερα πρόσωπα συνεργάζονται συστηματικά για τη διάπραξη σοβαρών αξιόποινων πράξεων. Βασικά χαρακτηριστικά της δραστηριότητας αυτής αποτελούν η διάρκεια, ο καταμερισμός ρόλων, η χρησιμοποίηση βίας ή απειλών, ο επιχειρησιακός σχεδιασμός και η επιδίωξη οικονομικού κυρίως κέρδους, στοιχεία που διαφοροποιούν το οργανωμένο έγκλημα από άλλες μορφές συλλογικής παραβατικότητας (Κουράκης, 2000, σ. 173 και Καλλίρης, σ. 309).

Τέλος καθοριστική είναι και η συμβολή στη διεθνή προσπάθεια αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος που είχε η υιοθέτηση η Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, γνωστής ως «Σύμβαση του Παλέρμο». Η Σύμβαση αυτή αποτέλεσε το πρώτο ολοκληρωμένο διεθνές νομικό πλαίσιο για την πρόληψη και καταπολέμηση των οργανωμένων εγκληματικών δικτύων σε διακρατικό επίπεδο. Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει το άρθρο 2, στο οποίο δεν επιχειρείται η διατύπωση ενός γενικού ορισμού του οργανωμένου εγκλήματος, αλλά προσδιορίζεται η έννοια της «οργανωμένης εγκληματικής ομάδας». Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, ως οργανωμένη εγκληματική ομάδα νοείται μια δομημένη ομάδα τριών ή περισσότερων προσώπων, η οποία υφίσταται για ορισμένο χρονικό διάστημα και δρα συντονισμένα με σκοπό τη διάπραξη σοβαρών αξιόποινων πράξεων, επιδιώκοντας την αποκόμιση οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους, άμεσα ή έμμεσα (Europol, 2017, σ. 13 και Χλούπης, 2019, σ. 281-286).

1.2 Χαρακτηριστικά και μορφές οργανωμένης εγκληματικότητας

Η οργανωμένη εγκληματικότητα εμφανίζει συγκεκριμένα δομικά και λειτουργικά γνωρίσματα, τα οποία την καθιστούν διακριτή από τις περιστασιακές ή μεμονωμένες μορφές εγκληματικής δράσης. Τα γνωρίσματα αυτά αφορούν τόσο την εσωτερική οργάνωση, τη λειτουργία και τους μηχανισμούς δράσης των εγκληματικών σχηματισμών όσο και τους σκοπούς που επιδιώκονται μέσω της συστηματικής παράνομης δραστηριότητας τους. Παράλληλα, η μορφή, η διάρθρωση και οι επιχειρησιακές πρακτικές των εγκληματικών οργανώσεων δεν παραμένουν στατικές, αλλά προσαρμόζονται στις συνθήκες που επικρατούν στις παράνομες αγορές στις οποίες δραστηριοποιούνται. Ειδικότερα, η φύση των παράνομων αγαθών ή υπηρεσιών που παράγονται ή διακινούνται, καθώς και οι οικονομικές ευκαιρίες που αναπτύσσονται στο συγκεκριμένο περιβάλλον, επηρεάζουν καθοριστικά τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των εγκληματικών δικτύων (Σταμούλη, 2019, σ. 218).

Ένα από τα βασικότερα γνωρίσματα του οργανωμένου εγκλήματος είναι η ύπαρξη οργανωμένης και διαρκούς δομής. Οι εγκληματικές οργανώσεις εμφανίζουν συνήθως εσωτερική οργάνωση, καταμερισμό αρμοδιοτήτων και σαφή διάκριση ρόλων μεταξύ των μελών τους, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις λειτουργούν βάσει αυστηρών κανόνων πειθαρχίας και εσωτερικού ελέγχου. Η δράση τους δεν περιορίζεται στην τέλεση μεμονωμένων αξιόποινων πράξεων, αλλά εντάσσεται σε ένα πλαίσιο συστηματικού σχεδιασμού και συνεχούς εγκληματικής δραστηριότητας με σκοπό την αποκόμιση σημαντικών οικονομικών ή άλλων ωφελημάτων (Κουράκης, 2000, σ. 173-174). Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει, επίσης, η κοινωνική οργάνωση των εγκληματικών σχηματισμών. Η έννοια αυτή αναφέρεται στις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των μελών της εγκληματικής ομάδας, στους μηχανισμούς στρατολόγησης νέων μελών, στον τρόπο κατανομής των λειτουργιών και στην ύπαρξη σχέσεων εξουσίας και ηγεσίας στο εσωτερικό της οργάνωσης. Παράλληλα, η κοινωνική οργάνωση περιλαμβάνει τις σχέσεις που αναπτύσσουν οι εγκληματικές οργανώσεις με τις παράνομες αγορές, τη νόμιμη οικονομία, το πολιτικό σύστημα και τις διοικητικές αρχές, γεγονός που αναδεικνύει τον σύνθετο κοινωνικό χαρακτήρα του φαινομένου (Βιδάλη, 2017, σ. 152).

Οι οργανωμένες εγκληματικές ομάδες διαθέτουν σημαντικούς υλικούς και οικονομικούς πόρους, ενώ συχνά αξιοποιούν σύγχρονα τεχνολογικά μέσα, εξειδικευμένες γνώσεις και υποστηρικτικούς μηχανισμούς προκειμένου να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα και την αποτελεσματικότητα της δράσης τους. Η χρήση βίας ή η απειλή χρήσης βίας αποτελεί συχνά μέσο επιβολής και προστασίας των συμφερόντων τους. Ωστόσο, στη σύγχρονη μορφή του οργανωμένου εγκλήματος παρατηρείται ολοένα και συχνότερα η προσφυγή σε λιγότερο εμφανείς μεθόδους επιρροής, όπως η διαφθορά, η δωροδοκία και η εκμετάλλευση θεσμικών ή νομοθετικών κενών, οι οποίες επιτρέπουν την επίτευξη των εγκληματικών σκοπών με μικρότερο κίνδυνο αποκάλυψης (Κουράκης, 2000, σ. 174). Στο ίδιο πλαίσιο, βασικό χαρακτηριστικό του οργανωμένου εγκλήματος αποτελεί η ύπαρξη δομημένων ομάδων με σχετική διάρκεια και σταθερότητα στη δράση τους. Οι ομάδες αυτές συγκροτούνται από περισσότερα πρόσωπα, τα οποία συνεργάζονται συστηματικά με σκοπό τη διάπραξη σοβαρών εγκλημάτων και την επίτευξη οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους. Η επιδίωξη του κέρδους αποτελεί τον κύριο κινητήριο μοχλό των οργανωμένων εγκληματικών δραστηριοτήτων και συμβάλλει στη διατήρηση και αναπαραγωγή των εγκληματικών δικτύων (Α.Ε.Α./Κ.Α./Δ.Δ.Α., Εκθέσεις για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα 2024, σ. 7 και Λίβος, 2000, σ. 32).

Με βάση τα παραπάνω χαρακτηριστικά, το οργανωμένο έγκλημα εκδηλώνεται μέσω διαφορετικών μορφών εγκληματικής δραστηριότητας. Στις σημαντικότερες συγκαταλέγονται

η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, η παράνομη διακίνηση όπλων, η εμπορία ανθρώπων, η παράνομη διακίνηση μεταναστών, το λαθρεμπόριο καπνικών προϊόντων και αλκοολούχων ποτών, καθώς και η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Κουράκης, 2000, σ. 174). Οι μορφές αυτές παρουσιάζουν συχνά διασυννοριακό χαρακτήρα και αναπτύσσονται μέσω σύνθετων δικτύων συνεργασίας που υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα.

Στην ελληνική πραγματικότητα, ιδιαίτερη θέση μεταξύ των μορφών οργανωμένου εγκλήματος κατέχει η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, η οποία διαχρονικά αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς δράσης οργανωμένων εγκληματικών ομάδων. Παράλληλα, αυξημένο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα δίκτυα εμπορίας ανθρώπων, οι υποθέσεις λαθρεμπορίου και οι δραστηριότητες νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, οι οποίες συνδέονται συχνά με διεθνή εγκληματικά δίκτυα και απαιτούν εξειδικευμένες μεθόδους διερεύνησης και καταστολής (Κουράκης, 2000, σ. 175).

1.3 Βασικές εγκληματολογικές προσεγγίσεις

Στη διεθνή εγκληματολογική βιβλιογραφία έχουν αναπτυχθεί διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις σχετικά με την προέλευση και την κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος. Ιδιαίτερη επιρροή άσκησαν οι απόψεις των Cressey και Chambliss, οι οποίοι προσέγγισαν το φαινόμενο από διαφορετικές αφετηρίες. Ο Cressey υποστήριξε ότι το οργανωμένο έγκλημα συνιστά ένα κατά βάση «εισαγόμενο» φαινόμενο, το οποίο μεταφέρεται και εγκαθίσταται σε μια κοινωνία μέσω συγκεκριμένων πολιτισμικών και κοινωνικών ομάδων. Αντίθετα, ο Chambliss θεώρησε ότι η ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος αποτελεί προϊόν των κοινωνικών αντιθέσεων, των οικονομικών ανισοτήτων και των δομικών χαρακτηριστικών της ίδιας της κοινωνίας, δίνοντας έμφαση στον ρόλο του κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος στη γένεση και αναπαραγωγή του φαινομένου (Βιδάλη, 2017, σ. 47-48). Στο ίδιο πλαίσιο, έχει υποστηριχθεί ότι η μελέτη του οργανωμένου εγκλήματος δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από την κοινωνική οργάνωση και τις ευρύτερες οικονομικές συνθήκες μέσα στις οποίες αυτό αναπτύσσεται, αυτή την άποψη την υποστηρίζει ο Donald Cressey (Σταμούλη, 2019, σ. 217-218). Παράλληλα, η εσωτερική δομή των εγκληματικών οργανώσεων εμφανίζει συχνά χαρακτηριστικά αντίστοιχα με εκείνα της κοινωνικής διαστρωμάτωσης που επικρατεί στη νόμιμη κοινωνία. Στην κορυφή της ιεραρχίας τοποθετούνται τα πρόσωπα που λαμβάνουν τις στρατηγικές αποφάσεις και ασκούν τον έλεγχο της οργάνωσης, ενώ τα κατώτερα επίπεδα αναλαμβάνουν κυρίως την εκτέλεση των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων και εκτίθενται περισσότερο στον κίνδυνο εντοπισμού και σύλληψης από τις διωκτικές αρχές (Βιδάλη, 2017, σ. 153).

Η θεωρητική προσέγγιση του D. Cressey, γνωστή ως «θεωρία της συνωμοσίας», αποτέλεσε μία από τις πρώτες συστηματικές απόπειρες ερμηνείας του οργανωμένου εγκλήματος υπό το πρίσμα της ύπαρξης συγκροτημένων εγκληματικών μηχανισμών με σταθερή δομή και επιχειρησιακή συνέχεια. Ο Cressey, αξιοποιώντας την εμπειρία του ως συμβούλου της Εγκληματολογικής Επιτροπής του Αμερικανού Προέδρου, προσέγγισε το οργανωμένο έγκλημα ως μία μορφή παράλληλης εξουσιαστικής οργάνωσης, η οποία λειτουργεί εκτός του θεσμικού πλαισίου του κράτους, αναπτύσσοντας δικούς της κανόνες, ιεραρχία και μηχανισμούς επιβολής. Κεντρικό σημείο αναφοράς της θεωρίας υπήρξε η δράση της Σικελικής Μαφίας και η μεταφορά των οργανωτικών της προτύπων στις Ηνωμένες Πολιτείες μέσω των μεταναστευτικών ροών του 20ού αιώνα. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, διαμορφώθηκε η αντίληψη ότι οι εγκληματικές οργανώσεις λειτουργούν κατά τρόπο αυστηρά δομημένο, με χαρακτηριστικά συγκεντρωτικής διοίκησης και πυραμιδοειδούς ιεραρχίας, όπου η λήψη

αποφάσεων και η άσκηση ελέγχου κατανέμονται σε διακριτά επίπεδα εξουσίας (Βιδάλη, 2017, σ. 48).

Ωστόσο, οι σύγχρονες μορφές οργανωμένου εγκλήματος δεν παρουσιάζουν ενιαία οργανωτική δομή. Ορισμένες εγκληματικές οργανώσεις λειτουργούν με αυστηρή ιεραρχία και σαφή κατανομή εξουσίας, προσομοιάζοντας σε παραδοσιακά μαφιοζικά σχήματα. Άλλες εμφανίζουν περισσότερο χαλαρές μορφές οργάνωσης, βασισμένες σε εθνοτικούς, πολιτισμικούς ή κοινωνικούς δεσμούς. Παράλληλα, παρατηρείται ολοένα συχνότερα η ανάπτυξη δικτυακών μορφών εγκληματικότητας, στις οποίες η συνεργασία των μελών στηρίζεται κυρίως σε εξειδικευμένες δεξιότητες, επαγγελματικές διασυνδέσεις ή πρόσβαση σε παράνομες αγορές. Ως εκ τούτου, η οργανωμένη εγκληματικότητα εμφανίζεται σήμερα με ποικίλες οργανωτικές μορφές, οι οποίες συχνά προσαρμόζονται στις απαιτήσεις του εκάστοτε εγκληματικού περιβάλλοντος (UNODC, 2018).

2 Κεφάλαιο: Μορφές και εξέλιξη του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα

2.1 Το οργανωμένο έγκλημα σύμφωνα με τις ετήσιες εκθέσεις της Αστυνομίας την τελευταία δεκαετία

Οι ετήσιες εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα επίσημα εργαλεία καταγραφής και αποτύπωσης της εξέλιξης του φαινομένου σε εθνικό επίπεδο. Μέσα από τις εκθέσεις αυτές παρουσιάζονται οι βασικές μορφές σοβαρής και οργανωμένης εγκληματικότητας, οι εγκληματικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στους επιμέρους τομείς, καθώς και οι παράγοντες που ευνοούν την ανάπτυξη και τη διατήρηση των σχετικών παράνομων δραστηριοτήτων. Παράλληλα, επιχειρείται η αξιολόγηση του βαθμού επικινδυνότητας κάθε μορφής εγκληματικής δράσης, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τη δομή και τα χαρακτηριστικά των εγκληματικών ομάδων όσο και τις κοινωνικές, οικονομικές και θεσμικές επιπτώσεις που προκαλεί η δράση τους, καθώς και η πιθανή μελλοντική τους εξέλιξη. Η σύνταξη των εκθέσεων πραγματοποιείται από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας και ειδικότερα από τη Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας του Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ., στο πλαίσιο εφαρμογής του Ν. 3875/2010, με τον οποίο κυρώθηκε η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνούς Οργανωμένου Εγκλήματος. Για την εκπόνηση τους αξιοποιούνται στοιχεία από διοικητικές και εισαγγελικές αρχές, ενώ σημαντική είναι και η συμβολή επιστημονικών και ερευνητικών φορέων, όπως το Κέντρο Μελετών Ασφαλείας (ΚΕ.ΜΕ.Α.). Κατά συνέπεια, οι συγκεκριμένες εκθέσεις συνιστούν βασική πηγή πληροφόρησης και ανάλυσης για την κατανόηση της δομής, της λειτουργίας και των τάσεων του οργανωμένου εγκλήματος στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα.

Αναλυτικότερα οι ετήσιες εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα κατά την περίοδο 2016-2019 αναδεικνύει τη σχετική σταθερότητα των βασικών μορφών οργανωμένης εγκληματικότητας στην Ελλάδα, αλλά και τη σταδιακή εξέλιξη των δομών και των μεθόδων δράσης των εγκληματικών οργανώσεων. Καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο, η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών και η παράνομη διακίνηση μεταναστών διατηρούνται ως οι κυρίαρχες και πλέον προσοδοφόρες παράνομες αγορές, αποτελώντας τον βασικό πυρήνα δραστηριοποίησης των οργανωμένων εγκληματικών δικτύων.

Πιο συγκεκριμένα, κατά το 2016, η εικόνα του οργανωμένου εγκλήματος χαρακτηριζόταν από την έντονη δραστηριοποίηση δικτύων που εμπλέκονταν κυρίως στη διακίνηση ναρκωτικών και μεταναστών. Ιδιαίτερα στον τομέα των ναρκωτικών, οι εγκληματικές οργανώσεις εμφάνιζαν υψηλό βαθμό οργάνωσης και επιχειρησιακής εξειδίκευσης, αναλαμβάνοντας το σύνολο της παράνομης αλυσίδας διακίνησης, από την εισαγωγή και μεταφορά έως τη διανομή των ουσιών. Παράλληλα, η σημαντική παρουσία αλλοδαπών εγκληματικών οργανώσεων, με κυρίαρχη θέση των αλβανικών δικτύων, υπογράμμιζε ήδη από τότε τον διεθνικό χαρακτήρα του φαινομένου και τη σύνδεση του με διασυνοριακές εγκληματικές δραστηριότητες (Α.Ε.Α./Κ.Α./Δ.Δ.Α., Εκθέσεις για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα 2016, σ. 7).

Το 2017 παρατηρείται ουσιαστικά συνέχεια των τάσεων που είχαν καταγραφεί το προηγούμενο έτος. Η διακίνηση ναρκωτικών και μεταναστών εξακολουθεί να κυριαρχεί, ενώ παράλληλα ενισχύεται η παρουσία εγκληματικών δραστηριοτήτων όπως τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, το λαθρεμπόριο, οι οργανωμένες απάτες και η εμπορία ανθρώπων. Κατά το έτος αυτό καταγράφηκαν 356 εγκληματικές ομάδες με συνολικά 2.797 μέλη. Παρότι οι περισσότερες οργανώσεις ήταν εγχώριας προέλευσης, η συμμετοχή αλλοδαπών εγκληματικών δικτύων παρέμεινε ιδιαίτερα σημαντική, με τις αλβανικές οργανώσεις να διατηρούν την κυρίαρχη θέση μεταξύ των αλλοδαπών σχηματισμών. Επιπλέον, η έκθεση καταγράφει αυξημένη τάση πολυδραστηριότητας, καθώς αρκετές εγκληματικές οργανώσεις δραστηριοποιούνταν ταυτόχρονα σε περισσότερους τομείς παρανομίας, στοιχείο που καταδεικνύει την ευελιξία και την προσαρμοστικότητα των σύγχρονων εγκληματικών δικτύων. Τα παράνομα κέρδη εκτιμήθηκαν περίπου στα 80 εκατομμύρια ευρώ, ενώ διαπιστώνεται αυξανόμενη αξιοποίηση του διαδικτύου και νόμιμων οικονομικών δομών για την υποστήριξη της εγκληματικής δράσης (Α.Ε.Α./Κ.Α./Δ.Δ.Α., Εκθέσεις για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα 2017, σ. 5-6).

Η εικόνα που παρουσιάζεται το 2018 επιβεβαιώνει τη διατήρηση των βασικών χαρακτηριστικών του οργανωμένου εγκλήματος, αλλά παράλληλα αναδεικνύει την περαιτέρω διεθνοποίηση των εγκληματικών δικτύων. Καταγράφηκαν συνολικά 334 εγκληματικές ομάδες με 2.688 μέλη, εκ των οποίων σημαντικό ποσοστό αποτελούνταν από αλλοδαπές οργανώσεις. Εκτός από τις αλβανικές ομάδες, αξιοσημείωτη εμφανίζεται πλέον και η παρουσία γεωργιανών και πακιστανικών δικτύων. Παρά τη μικρή αριθμητική μείωση των οργανώσεων σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, η διακίνηση ναρκωτικών εξακολουθεί να αποτελεί τον βασικό άξονα γύρω από τον οποίο αναπτύσσονται οι πλέον οργανωμένες εγκληματικές δομές. Παράλληλα, οι οργανώσεις εμφανίζονται ολοένα και περισσότερο πρόθυμες να αξιοποιήσουν νέες τεχνολογίες, ψηφιακά μέσα επικοινωνίας και νόμιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες για τη διευκόλυνση ή συγκαλύψη των παράνομων ενεργειών τους. Τα εκτιμώμενα παράνομα κέρδη για το 2018 ανήλθαν σε περίπου 77 εκατομμύρια ευρώ (Α.Ε.Α./Κ.Α./Δ.Δ.Α., Εκθέσεις για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα 2018, σ. 4-5).

Κατά το 2019 παρατηρείται περαιτέρω ενίσχυση των τάσεων που είχαν διαμορφωθεί τα προηγούμενα χρόνια, τόσο ως προς τη διεθνοποίηση όσο και ως προς την πολυπλοκότητα της οργανωμένης εγκληματικότητας. Οι εγκληματικές ομάδες ανήλθαν σε 375, με συνολικό αριθμό 2.837 μελών, παρουσιάζοντας αύξηση σε σχέση με το 2018. Η διακίνηση ναρκωτικών και η παράνομη διακίνηση μεταναστών εξακολούθησαν να αποτελούν τους πλέον κερδοφόρους τομείς εγκληματικής δραστηριότητας, ενώ παράλληλα καταγράφεται σημαντική παρουσία σε τομείς όπως το λαθρεμπόριο, η διακίνηση απομιμητικών προϊόντων, οι οργανωμένες απάτες και η εμπορία ανθρώπων. Οι αλλοδαπές εγκληματικές οργανώσεις εξακολουθούν να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο, με κυρίαρχες τις αλβανικές ομάδες και

σημαντική συμμετοχή πακιστανικών, βουλγαρικών και γεωργιανών δικτύων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται επίσης στην αυξανόμενη χρήση του διαδικτύου, στην αξιοποίηση νόμιμων επιχειρηματικών δομών για σκοπούς νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και στη λειτουργία ευρύτερων διασυνοριακών συνεργασιών. Τα συνολικά παράνομα κέρδη εκτιμήθηκαν σε περίπου 91 εκατομμύρια ευρώ, γεγονός που καταδεικνύει τη διαρκή οικονομική ισχύ των εγκληματικών οργανώσεων (Α.Ε.Α./Κ.Α./Δ.Δ.Α., Εκθέσεις για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα 2019, σ. 4-5).

Συνολικά, η περίοδος 2016–2019 χαρακτηρίζεται από αξιοσημείωτη σταθερότητα ως προς τις κυρίαρχες μορφές οργανωμένης εγκληματικότητας, με τη διακίνηση ναρκωτικών και μεταναστών να αποτελούν διαχρονικά τους βασικούς πυλώνες δράσης των εγκληματικών οργανώσεων. Παράλληλα, παρατηρείται σταδιακή ενίσχυση του διεθνικού χαρακτήρα των εγκληματικών δικτύων, διεύρυνση της δραστηριότητας τους, αυξημένη αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και μεγαλύτερη διείσδυση στη νόμιμη οικονομία μέσω της χρήσης επιχειρηματικών δομών. Οι εξελίξεις αυτές καταδεικνύουν ότι το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα μετασχηματίζεται σταδιακά σε ένα ολοένα πιο σύνθετο, ευέλικτο και διεθνοποιημένο φαινόμενο, το οποίο απαιτεί διαρκώς προσαρμοζόμενες στρατηγικές αντιμετώπισης.

Η ανάλυση των Εκθέσεων για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2020-2024 αναδεικνύει τη διαχρονική ανθεκτικότητα και προσαρμοστικότητα των οργανωμένων εγκληματικών δικτύων, καθώς και τη σταδιακή μεταβολή των μεθόδων και των πεδίων δράσης τους. Παρά τις διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται σε επιμέρους δείκτες ανά έτος, η συνολική εικόνα καταδεικνύει ότι το οργανωμένο έγκλημα εξακολουθεί να αποτελεί μια σύνθετη και πολυδιάστατη απειλή για την ασφάλεια, την οικονομία και τη θεσμική λειτουργία της χώρας. Οι εκθέσεις συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι οι εγκληματικές οργανώσεις επιδεικνύουν υψηλό βαθμό επιχειρησιακής ευελιξίας, προσαρμόζοντας τη δράση τους στις κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις, ενώ παράλληλα διατηρούν έντονη διασύνδεση με διεθνή εγκληματικά δίκτυα.

Καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο, η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών αναδεικνύεται σταθερά ως η σημαντικότερη και πλέον επικερδής μορφή οργανωμένης εγκληματικότητας στην Ελλάδα. Οι σχετικές εκθέσεις καταδεικνύουν ότι μεγάλο μέρος των εγκληματικών οργανώσεων δραστηριοποιείται άμεσα ή έμμεσα στην παράνομη αγορά των ναρκωτικών, η οποία εξακολουθεί να αποτελεί τον βασικό οικονομικό πυλώνα χρηματοδότησης των εγκληματικών δικτύων. Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει το γεγονός ότι σημαντικός αριθμός πολυδραστήριων εγκληματικών οργανώσεων συνδέεται με υποθέσεις ναρκωτικών, γεγονός που υποδηλώνει ότι η συγκεκριμένη παράνομη αγορά λειτουργεί συχνά ως σημείο διασύνδεσης διαφορετικών μορφών εγκληματικής δραστηριότητας. Παράλληλα, η διακίνηση μεταναστών, το λαθρεμπόριο, οι οργανωμένες απάτες, η εμπορία ανθρώπων και τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας διατηρούν σταθερή παρουσία στο πεδίο του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος, επιβεβαιώνοντας τον πολυδιάστατο χαρακτήρα του φαινομένου.

Ιδιαίτερη βαρύτητα αποκτά από το 2022 και μετά η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, η οποία εμφανίζεται με αυξανόμενη συχνότητα στις αξιολογήσεις των αρμόδιων αρχών. Η τάση αυτή αποτυπώνει τη σταδιακή μετάβαση των εγκληματικών οργανώσεων σε πιο σύνθετες μορφές οικονομικής εγκληματικότητας, όπου το ζητούμενο δεν είναι μόνο η παραγωγή παράνομων κερδών αλλά και η ασφαλής ενσωμάτωσή τους στη νόμιμη οικονομία. Η σύνδεση του οργανωμένου εγκλήματος με πρακτικές ξεπλύματος χρήματος αναδεικνύει τον αυξανόμενο βαθμό επαγγελματισμού των εγκληματικών δικτύων και

επιβεβαιώνει ότι η οικονομική διάσταση αποτελεί πλέον αναπόσπαστο στοιχείο της οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας.

Τα ποσοτικά δεδομένα των εκθέσεων επιβεβαιώνουν τη διατήρηση της οργανωμένης εγκληματικότητας σε υψηλά επίπεδα δραστηριότητας καθ' όλη την υπό εξέταση περίοδο. Συγκεκριμένα, το 2020 καταγράφηκαν 344 εγκληματικές ομάδες με 2.501 μέλη, το 2021 εντοπίστηκαν 358 ομάδες με 2.538 μέλη, ενώ το 2022 καταγράφηκαν 342 ομάδες με 2.549 μέλη. Το 2023 παρατηρείται αξιοσημείωτη αύξηση, καθώς καταγράφηκαν 424 εγκληματικές οργανώσεις με 2.922 μέλη, στοιχείο που αποτυπώνει την ένταση και τη διεύρυνση της εγκληματικής δραστηριότητας. Τα δεδομένα αυτά αποκτούν ιδιαίτερη σημασία εάν ληφθεί υπόψη ότι η περίοδος αυτή συμπίπτει με τις κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19, γεγονός που καταδεικνύει ότι οι εγκληματικές οργανώσεις όχι μόνο δεν επηρεάστηκαν καθοριστικά από τις έκτακτες συνθήκες αλλά σε αρκετές περιπτώσεις προσαρμόστηκαν αποτελεσματικά σε αυτές.

Ένα ακόμη σταθερό χαρακτηριστικό που αναδεικνύεται διαχρονικά είναι η έντονη παρουσία αλλοδαπών εγκληματικών οργανώσεων και η αυξανόμενη διεθνοποίηση του οργανωμένου εγκλήματος. Σε όλες τις εξεταζόμενες εκθέσεις, περίπου το ένα τρίτο των εγκληματικών ομάδων εμφανίζει αλλοδαπή ή μικτή σύνθεση. Κυρίαρχη θέση κατέχουν οι αλβανικές εγκληματικές οργανώσεις, ενώ ιδιαίτερα αισθητή παραμένει η παρουσία βουλγαρικών, γεωργιανών, πακιστανικών, συριακών, ιρακινών και αφγανικών δικτύων. Η συμμετοχή αυτή δεν περιορίζεται σε μεμονωμένες εγκληματικές δραστηριότητες, αλλά εκτείνεται σε ένα ευρύ φάσμα παράνομων αγορών, όπως τα ναρκωτικά, η διακίνηση μεταναστών, το λαθρεμπόριο και οι οργανωμένες απάτες. Η εικόνα αυτή καταδεικνύει ότι το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα δεν λειτουργεί απομονωμένα αλλά εντάσσεται σε ευρύτερα διακρατικά δίκτυα, τα οποία εκμεταλλεύονται τη γεωγραφική θέση της χώρας ως σημείου σύνδεσης μεταξύ Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής.

Παράλληλα, οι εκθέσεις αναδεικνύουν την αυξανόμενη αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών από τις εγκληματικές οργανώσεις. Η χρήση του διαδικτύου, κρυπτογραφημένων εφαρμογών επικοινωνίας και σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων χρησιμοποιείται τόσο για τον συντονισμό των εγκληματικών δραστηριοτήτων όσο και για τη στρατολόγηση συνεργατών, την προσέγγιση πελατών και την αποφυγή του εντοπισμού από τις διωκτικές αρχές. Η τάση αυτή αποτυπώνει τη σταδιακή τεχνολογική αναβάθμιση των εγκληματικών οργανώσεων και επιβεβαιώνει ότι το σύγχρονο οργανωμένο έγκλημα αξιοποιεί σε σημαντικό βαθμό τις δυνατότητες που προσφέρει το ψηφιακό περιβάλλον. Ως αποτέλεσμα, οι παραδοσιακές μορφές εγκληματικότητας συνδυάζονται πλέον με νέες τεχνολογικές πρακτικές, δημιουργώντας πρόσθετες προκλήσεις για τις αρχές επιβολής του νόμου.

Εξίσου σημαντική είναι η διαπίστωση ότι οι εγκληματικές οργανώσεις εμφανίζουν αυξανόμενη διείσδυση στη νόμιμη οικονομία. Οι εκθέσεις υπογραμμίζουν ότι ολοένα και περισσότερα εγκληματικά δίκτυα χρησιμοποιούν νόμιμες επιχειρηματικές και οικονομικές δομές προκειμένου να αποκρύπτουν ή να νομιμοποιούν τα παράνομα έσοδά τους. Η πρακτική αυτή παρουσιάζει εντυπωσιακή αύξηση κατά τα τελευταία έτη, καθώς το ποσοστό των οργανώσεων που αξιοποιούν νόμιμες επιχειρήσεις ή οικονομικές δραστηριότητες αυξάνεται από περίπου 35% το 2018 σε περισσότερο από 74% το 2024. Η εξέλιξη αυτή δεν αποτυπώνει μόνο την οικονομική ισχύ των εγκληματικών οργανώσεων, αλλά και την ικανότητά τους να διεισδύουν σε νόμιμες αγορές και να αποκτούν χαρακτηριστικά που προσομοιάζουν με εκείνα επιχειρηματικών σχηματισμών.

Η οικονομική διάσταση του οργανωμένου εγκλήματος αποτυπώνεται και στα εκτιμώμενα παράνομα κέρδη των εγκληματικών οργανώσεων. Σύμφωνα με τα στοιχεία των εκθέσεων, τα παράνομα οικονομικά οφέλη παραμένουν ιδιαίτερα υψηλά καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο. Το 2020 καταγράφεται η υψηλότερη εκτιμώμενη τιμή, με περισσότερα από 242 εκατομμύρια ευρώ παράνομων εσόδων, ενώ το 2024 τα αντίστοιχα κέρδη εξακολουθούν να υπερβαίνουν τα 181 εκατομμύρια ευρώ. Οι σημαντικότερες πηγές παράνομου οικονομικού οφέλους συνδέονται διαχρονικά με τη διακίνηση ναρκωτικών, τις οργανωμένες απάτες, το λαθρεμπόριο και τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας. Τα δεδομένα αυτά καταδεικνύουν ότι οι συγκεκριμένες παράνομες αγορές εξακολουθούν να προσφέρουν υψηλά οικονομικά κίνητρα, συμβάλλοντας στη διατήρηση και αναπαραγωγή των οργανωμένων εγκληματικών δικτύων.

Συνολικά, η μελέτη των Εκθέσεων για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2020-2024 οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το οργανωμένο έγκλημα εξελίσσεται σε ένα ολοένα πιο σύνθετο, τεχνολογικά εξελιγμένο και οικονομικά διεισδυτικό φαινόμενο. Η διατήρηση της διακίνησης ναρκωτικών ως βασικού άξονα δράσης, η σταθερή παρουσία πολυεθνικών εγκληματικών δικτύων, η αυξανόμενη αξιοποίηση της τεχνολογίας, η συστηματική χρήση νόμιμων επιχειρηματικών δομών και η διαρκής επιδίωξη υψηλών οικονομικών κερδών συνθέτουν μια ιδιαίτερα απαιτητική εικόνα για τις δικωτικές και δικαστικές αρχές. Ως εκ τούτου, καθίσταται αναγκαία η περαιτέρω ενίσχυση της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας, της χρηματοοικονομικής διερεύνησης, της ανταλλαγής πληροφοριών και των εξειδικευμένων μηχανισμών πρόληψης και καταστολής, προκειμένου να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι σύγχρονες μορφές οργανωμένου εγκλήματος που αναδεικνύονται στις σχετικές εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας (Α.Ε.Α./Κ.Α./Δ.Δ.Α., Εκθέσεις για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα 2020-2024, σ. 5-6).

Αξίζει να σημειωθεί ότι, κατά τον χρόνο συγγραφής της παρούσας διπλωματικής εργασίας, δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη η επίσημη Έκθεση της Ελληνικής Αστυνομίας για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα που αφορά το έτος 2025. Ως εκ τούτου, η παρούσα ανάλυση περιορίζεται στα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα επίσημα στοιχεία, τα οποία περιλαμβάνονται στην Έκθεση του 2024. Η μελλοντική δημοσίευση των δεδομένων του 2025 αναμένεται να συμβάλει στην πληρέστερη αξιολόγηση των νεότερων τάσεων και εξελίξεων του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα.

2.2 Διακίνηση ναρκωτικών

Η διάδοση και η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών αποτελεί ένα διαχρονικό κοινωνικό και εγκληματολογικό φαινόμενο με παγκόσμιες διαστάσεις, το οποίο επηρεάζει σημαντικά τη δημόσια υγεία, την κοινωνική συνοχή και την εσωτερική ασφάλεια των κρατών (Παρασκευόπουλος & Κοσμάτος, σ. 1). Παράλληλα, η διακίνηση ναρκωτικών συνιστά μία από τις σημαντικότερες και πλέον κερδοφόρες μορφές οργανωμένης εγκληματικότητας, καθώς δημιουργεί παράνομες αγορές μεγάλης οικονομικής αξίας, οι οποίες προσελκύουν τη δράση οργανωμένων εγκληματικών δικτύων σε διεθνές επίπεδο.

Η υψηλή κερδοφορία της συγκεκριμένης παράνομης δραστηριότητας αποτελεί βασικό παράγοντα ανάπτυξης και διατήρησης των εγκληματικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτό. Οι οργανώσεις αυτές επιδιώκουν τον έλεγχο όλων των σταδίων της παράνομης αγοράς, από την παραγωγή και τη μεταφορά έως την αποθήκευση, τη διανομή και την τελική διάθεση των ναρκωτικών ουσιών. Ως εκ τούτου, η διακίνηση ναρκωτικών θεωρείται διαχρονικά η πλέον χαρακτηριστική μορφή οργανωμένου εγκλήματος, καθώς συγκεντρώνει βασικά γνωρίσματα των οργανωμένων εγκληματικών δομών, όπως η

ύπαρξη σταθερής οργανωτικής δομής, η κατανομή ρόλων, η διασυνοριακή δράση, η χρήση παράνομων χρηματοοικονομικών μηχανισμών και η επιδίωξη μεγάλου οικονομικού οφέλους (Europol, 2004, σ. 7-10).

Η αγορά των ναρκωτικών συνδέεται άμεσα με άλλες μορφές σοβαρής και οργανωμένης εγκληματικότητας, καθώς τα σημαντικά οικονομικά κέρδη που παράγονται δημιουργούν την ανάγκη νομιμοποίησης των εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες. Για τον λόγο αυτό, η διακίνηση ναρκωτικών συχνά συνυπάρχει με φαινόμενα οικονομικού εγκλήματος, διαφθοράς, λαθρεμπορίου και παράνομων χρηματοοικονομικών συναλλαγών, ενισχύοντας την πολυπλοκότητα και την επικινδυνότητα των οργανωμένων εγκληματικών δικτύων. Παράλληλα, η διεθνής διάσταση της δραστηριότητας αυτής συμβάλλει στη δημιουργία ευρύτερων απειλών για την ασφάλεια, καθώς τα δίκτυα διακίνησης λειτουργούν πέρα από τα εθνικά σύνορα και αξιοποιούν διακρατικές διαδρομές μεταφοράς και συνεργασίας.

Στο πλαίσιο αυτό, η διακίνηση ναρκωτικών εξακολουθεί να αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες και οικονομικά ισχυρότερες παράνομες αγορές στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Europol, 2017, σ. 11). Η έκταση του φαινομένου καταδεικνύει ότι δεν πρόκειται για μεμονωμένες εγκληματικές συμπεριφορές αλλά για ένα σύνθετο και οργανωμένο σύστημα παράνομων δραστηριοτήτων, το οποίο περιλαμβάνει την καλλιέργεια και παραγωγή ναρκωτικών ουσιών, τη μεταφορά, την εισαγωγή, την αποθήκευση και την περαιτέρω διανομή τους στις αγορές κατανάλωσης (Europol, 2021, σ. 21). Οι οργανωμένες εγκληματικές ομάδες που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτό εμφανίζουν υψηλό επίπεδο επαγγελματισμού και επιχειρησιακής εξειδίκευσης, αξιοποιώντας σύγχρονα μέσα επικοινωνίας, τεχνολογικές εφαρμογές, εξειδικευμένες μεθόδους απόκρυψης και πολύπλοκα δίκτυα συνεργασίας. Η λειτουργία τους προσομοιάζει συχνά σε νόμιμες επιχειρηματικές δομές διεθνούς εμβέλειας, καθώς χαρακτηρίζονται από σαφή καταμερισμό αρμοδιοτήτων, οργανωμένη διοίκηση και σημαντική οικονομική επιφάνεια (Europol, 2021, σ. 21).

Η Ελλάδα κατέχει ιδιαίτερη θέση στο ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον διακίνησης ναρκωτικών λόγω της γεωγραφικής της θέσης. Βρισκόμενη στο σημείο συνάντησης της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής, λειτουργεί ως σημαντικός διαμετακομιστικός κόμβος για τη μεταφορά παράνομων ουσιών προς τις αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εκτεταμένη ακτογραμμή, ο μεγάλος αριθμός νησιών, τα πολυάριθμα λιμάνια και τα σημεία εισόδου και εξόδου της χώρας δημιουργούν συνθήκες που διευκολύνουν τη δράση διεθνικών εγκληματικών οργανώσεων και την ανάπτυξη δικτύων παράνομης διακίνησης (Ελληνική Αστυνομία, 2019, σ. 31). Η γεωγραφική αυτή ιδιαιτερότητα καθιστά την Ελλάδα όχι μόνο χώρα διέλευσης αλλά, σε ορισμένες περιπτώσεις, και χώρα αποθήκευσης ή αναδιανομής ναρκωτικών ουσιών προς άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Η σύνδεση της διακίνησης ναρκωτικών με το οργανωμένο έγκλημα έχει αποτελέσει αντικείμενο εκτεταμένης μελέτης τόσο από την επιστημονική κοινότητα όσο και από τους διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς ασφάλειας. Ως αποτέλεσμα, οι σύγχρονες πολιτικές αντιμετώπισης του φαινομένου δεν επικεντρώνονται αποκλειστικά στη μείωση της ζήτησης και της χρήσης ναρκωτικών ουσιών, αλλά δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στον περιορισμό της προσφοράς μέσω της αποδόμησης των εγκληματικών δικτύων, της ενίσχυσης της διεθνούς αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας, καθώς και της ανάπτυξης εξειδικευμένων στρατηγικών πρόληψης και καταστολής (Βιδάλη, 2015, σ. 18-19).

Συνεπώς, η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών δεν αποτελεί απλώς μια μεμονωμένη μορφή παραβατικής συμπεριφοράς, αλλά έναν από τους σημαντικότερους πυλώνες του σύγχρονου οργανωμένου εγκλήματος. Η διεθνής διάσταση, η υψηλή κερδοφορία, η στενή σύνδεση με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η διαρκής προσαρμογή των εγκληματικών οργανώσεων στις τεχνολογικές και επιχειρησιακές εξελίξεις καθιστούν τη συγκεκριμένη μορφή εγκληματικότητας μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις για τις πολιτικές ασφάλειας σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

2.3 Η διακίνηση ναρκωτικών στην Ελλάδα κατά την τελευταία δεκαετία

Η διακίνηση ναρκωτικών αποτελεί διαχρονικά μία από τις σημαντικότερες και πλέον κερδοφόρες μορφές οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα. Η στρατηγική γεωγραφική θέση της χώρας, στο σταυροδρόμι Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής, σε συνδυασμό με την εκτεταμένη ακτογραμμή, τον μεγάλο αριθμό νησιών, λιμένων και σημείων εισόδου, την καθιστούν κομβικό διαμετακομιστικό χώρο για τη μεταφορά ναρκωτικών ουσιών προς τις αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει η σύνδεση της Ελλάδας με τον λεγόμενο «Βαλκανικό Άξονα», μέσω του οποίου διακινούνται κυρίως ηρωίνη και άλλες οπιούχες ουσίες από περιοχές παραγωγής της Ασίας προς τη Δυτική Ευρώπη, καθώς και η αξιοποίηση θαλάσσιων διαδρομών για τη μεταφορά κοκαΐνης από χώρες της Λατινικής Αμερικής.

Η ανάλυση των Ετήσιων Εκθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα καταδεικνύει πως καθ' όλη την περίοδο 2016-2024 οι κυριότερες ναρκωτικές ουσίες που διακινήθηκαν στην ελληνική επικράτεια ήταν η κάνναβη, η ηρωίνη και η κοκαΐνη, ενώ σε μικρότερο βαθμό καταγράφηκε διακίνηση συνθετικών ναρκωτικών. Παράλληλα, κατά ορισμένα έτη εντοπίστηκαν ειδικές κατηγορίες ουσιών, όπως τα δισκία Cartagon και η Catha Edulis (KHAT), γεγονός που αποτυπώνει τη διαρκή προσαρμογή των παράνομων αγορών στις διεθνείς τάσεις διακίνησης.

Κατά την εξεταζόμενη περίοδο, οι ελληνικές διωκτικές αρχές προχώρησαν συστηματικά στην εξάρθρωση οργανωμένων εγκληματικών δικτύων με έντονη διεθνική δραστηριότητα και σημαντικές οικονομικές δυνατότητες. Οι σχετικές υποθέσεις ανέδειξαν ότι η διακίνηση ναρκωτικών πραγματοποιείται κυρίως μέσω διακρατικών εγκληματικών οργανώσεων, οι οποίες διαθέτουν υψηλό βαθμό οργάνωσης, εξειδικευμένη κατανομή ρόλων και πρόσβαση σε προηγμένα μέσα επικοινωνίας και μεταφοράς. Η λειτουργία των δικτύων αυτών παρουσιάζει χαρακτηριστικά επιχειρηματικής δομής, καθώς συνδυάζει επαγγελματική οργάνωση, οικονομική ευρωστία και δυνατότητα διεθνούς συνεργασίας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η οικονομική διάσταση του φαινομένου. Σύμφωνα με τις ετήσιες εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας, η διακίνηση ναρκωτικών διατηρεί σταθερά τη θέση της ως η πλέον προσοδοφόρα μορφή οργανωμένου εγκλήματος. Το εκτιμώμενο οικονομικό όφελος των εγκληματικών οργανώσεων από τη συγκεκριμένη δραστηριότητα κυμάνθηκε σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα κατά την τελευταία δεκαετία, παρουσιάζοντας σημαντικές διακυμάνσεις ανάλογα με την έκταση των εξαρθρωθέντων δικτύων και τις ποσότητες των κατασχεμένων ουσιών. Ενδεικτικά, το παράνομο οικονομικό όφελος εκτιμήθηκε σε περίπου 39 εκατομμύρια ευρώ το 2016, σε περισσότερα από 25 εκατομμύρια ευρώ το 2017, σε άνω των 40 εκατομμυρίων ευρώ το 2019, ενώ το 2020 καταγράφηκε η υψηλότερη τιμή της εξεταζόμενης περιόδου, καθώς τα πιθανά έσοδα των εγκληματικών οργανώσεων υπολογίστηκαν σε περισσότερα από 175 εκατομμύρια ευρώ. Κατά τα επόμενα έτη, τα εκτιμώμενα παράνομα κέρδη παρέμειναν ιδιαίτερα υψηλά, κυμαινόμενα μεταξύ 74 και 85 εκατομμυρίων ευρώ ετησίως.

Παράλληλα, η συνολική εμπορική αξία των κατασχεμένων ποσοτήτων ναρκωτικών αποτυπώνει το πραγματικό μέγεθος της παράνομης αγοράς. Ειδικότερα, η αξία των κατασχεμένων ουσιών υπερέβη τα 400 εκατομμύρια ευρώ το 2020, τα 375 εκατομμύρια ευρώ το 2021, τα 223 εκατομμύρια ευρώ το 2022, τα 284 εκατομμύρια ευρώ το 2023 και τα 218,7 εκατομμύρια ευρώ το 2024. Τα στοιχεία αυτά καταδεικνύουν ότι η αγορά ναρκωτικών εξακολουθεί να αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους οικονομικούς πυλώνες του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα (Α.Ε.Α./Κ.Α./Δ.Δ.Α., Ετήσια Έκθεση 2020, σ. 36, Ετήσια Έκθεση 2021, σ. 27, Ετήσια Έκθεση 2022, σ. 27, Ετήσια Έκθεση 2023, σ. 23 και Ετήσια Έκθεση 2024, σ. 16).

Πέραν της οικονομικής της διάστασης, η διακίνηση ναρκωτικών συνδέεται με ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών και θεσμικών επιπτώσεων. Η ανάπτυξη της παράνομης αγοράς ενισχύει φαινόμενα βίας, διαφθοράς και νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ενώ παράλληλα επιβαρύνει σημαντικά τους μηχανισμούς δημόσιας υγείας, κοινωνικής πρόνοιας και ποινικής δικαιοσύνης. Επιπλέον, η συνεχής εμφάνιση νέων συνθετικών ουσιών, η αύξηση της καθαρότητας των διακινούμενων ναρκωτικών και η αξιοποίηση του διαδικτύου και των ψηφιακών τεχνολογιών από τις εγκληματικές οργανώσεις δημιουργούν νέες προκλήσεις για τις δικωτικές και ελεγκτικές αρχές.

Συνολικά, η εικόνα που προκύπτει από τις Ετήσιες Εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας επιβεβαιώνει ότι η διακίνηση ναρκωτικών εξακολουθεί να αποτελεί τον βασικότερο τομέα δραστηριοποίησης των οργανωμένων εγκληματικών δικτύων στην Ελλάδα. Η υψηλή κερδοφορία της παράνομης αγοράς, η διεθνής διάσταση των σχετικών εγκληματικών οργανώσεων, η αξιοποίηση σύγχρονων τεχνολογικών μέσων και η διαρκής προσαρμογή των μεθόδων δράσης τους καθιστούν αναγκαία την ενίσχυση της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας, των χρηματοοικονομικών ερευνών και των μηχανισμών πρόληψης και καταστολής, προκειμένου να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η συγκεκριμένη μορφή οργανωμένου εγκλήματος.

2.4 Οικονομικό έγκλημα

Το οικονομικό έγκλημα δεν αποτελεί ένα νέο φαινόμενο της εγκληματικής πραγματικότητας. Ωστόσο, κατά τις τελευταίες δεκαετίες παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη, τόσο ως προς την έκταση όσο και ως προς την πολυπλοκότητα των μορφών εκδήλωσής του. Παράλληλα, οι τρόποι οργάνωσης και λειτουργίας των σχετικών εγκληματικών δραστηριοτήτων εμφανίζονται ολοένα και πιο σύνθετοι, αντανακλώντας τις μεταβολές που συντελούνται στο σύγχρονο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον (Μιχαλοπούλου, 2019, σ. 333).

Η οικονομική εγκληματικότητα εκδηλώνεται σε ένα ιδιαίτερα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, επηρεάζοντας σημαντικό μέρος της νόμιμης οικονομικής ζωής (Europol, 2021, σ. 8). Πρόκειται για ένα δυναμικό και διαρκώς μεταβαλλόμενο φαινόμενο, το οποίο διεισδύει σε πολλούς τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας και προσαρμόζεται στις εκάστοτε οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες (Μιχαλοπούλου, 2019, σ. 333). Η παρουσία του εντοπίζεται τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, γεγονός που αναδεικνύει τον πολυδιάστατο χαρακτήρα του και τις πολλαπλές επιπτώσεις του στη λειτουργία της οικονομίας και των θεσμών.

Οι εκφάνσεις του οικονομικού εγκλήματος είναι ιδιαίτερα πολυδιάστατες και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, οργανωμένες οικονομικές απάτες, πρακτικές νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, καθώς και τη χρήση νόμιμων επιχειρηματικών και

χρηματοοικονομικών δομών για την απόκρυψη και διαχείριση παράνομων κεφαλαίων. Η Europol επισημαίνει ότι οι εγκληματικές οργανώσεις αξιοποιούν ολοένα και περισσότερο το χρηματοπιστωτικό σύστημα, εταιρείες-κέλυφος, επαγγελματίες διαμεσολαβητές και σύγχρονα μέσα πληρωμών προκειμένου να διευκολύνουν τις οικονομικές τους δραστηριότητες και να αποκρύπτουν την προέλευση των παράνομων εσόδων (Europol, 2021, σ. 29-30, 59-66).

Ιδιαίτερη θέση στο πεδίο της οικονομικής εγκληματικότητας κατέχει η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, καθώς αποτελεί μία από τις βασικότερες προϋποθέσεις για τη διατήρηση και την ενίσχυση της δράσης των οργανωμένων εγκληματικών οργανώσεων. Η διαδικασία αυτή ακολουθεί συνήθως την τέλεση ενός βασικού εγκλήματος και αποσκοπεί στην απόκρυψη ή συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης χρηματικών ποσών και άλλων περιουσιακών στοιχείων, ώστε αυτά να αποκτήσουν νομιμοφανή χαρακτήρα και να μπορούν να επανενταχθούν στη νόμιμη οικονομική δραστηριότητα. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού αξιοποιούνται πολύπλοκοι μηχανισμοί οικονομικών συναλλαγών, διεθνείς μεταφορές κεφαλαίων, εταιρικά σχήματα, εικονικές επιχειρήσεις, υπεράκτιες εταιρείες, καθώς και σύγχρονα χρηματοοικονομικά και ψηφιακά μέσα, γεγονός που δυσχεραίνει τον εντοπισμό της πραγματικής προέλευσης των παράνομων εσόδων και των τελικών δικαιούχων τους (Europol, 2021, σ. 26-30).

Η νομιμοποίηση παράνομων εσόδων δεν αποτελεί απλώς επακόλουθο της εγκληματικής δραστηριότητας, αλλά βασικό μηχανισμό οικονομικής υποστήριξης των οργανωμένων εγκληματικών δικτύων, καθώς τους επιτρέπει να αποκρύπτουν τις πηγές χρηματοδότησής τους, να διατηρούν τη λειτουργία τους και να επανεπενδύουν τα παράνομα κέρδη σε νέες εγκληματικές δραστηριότητες. Όπως επισημαίνεται από την Europol, η δυνατότητα νομιμοποίησης των παράνομων κερδών αποτελεί θεμελιώδη παράγοντα για τη βιωσιμότητα και την εξέλιξη του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος. Παράλληλα, το φαινόμενο παρουσιάζει στενή σύνδεση όχι μόνο με τις οργανωμένες εγκληματικές οργανώσεις, αλλά και με άλλες μορφές σοβαρής διασυνοριακής εγκληματικότητας, όπως η διακίνηση ναρκωτικών, η εμπορία ανθρώπων, οι οικονομικές απάτες, το λαθρεμπόριο, καθώς και με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Για τον λόγο αυτό, η αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αποτελεί διαχρονικά μία από τις βασικές προτεραιότητες της ευρωπαϊκής και διεθνούς αντεγκληματικής πολιτικής, καθώς η αποτελεσματική καταπολέμησή της περιορίζει σημαντικά τη δυνατότητα των εγκληματικών οργανώσεων να διατηρούν και να επεκτείνουν τη δράση τους (Europol, 2021, σ. 11, 26-30).

Στενά συνδεδεμένη με τις εκφάνσεις της οικονομικής εγκληματικότητας είναι και η διαφθορά, η οποία αποτελεί ένα διαχρονικό και πολυδιάστατο κοινωνικοπολιτικό φαινόμενο. Η έκταση και η ένταση με την οποία εκδηλώνεται στις σύγχρονες κοινωνίες έχουν οδηγήσει διεθνείς οργανισμούς και υπερεθνικούς θεσμούς στην ανάπτυξη πολιτικών και στρατηγικών αντιμετώπισης, αναγνωρίζοντας ότι οι επιπτώσεις της υπερβαίνουν τα όρια της ατομικής παραβατικής συμπεριφοράς και επηρεάζουν συνολικά τη λειτουργία των πολιτικών και οικονομικών θεσμών.

Η ανάπτυξη φαινομένων διαφθοράς επηρεάζει αρνητικά τη θεσμική αξιοπιστία και υπονομεύει τη σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ πολιτών και κρατικών μηχανισμών. Η παγίωση πρακτικών κατάχρησης εξουσίας ή αθέμιτης συναλλαγής στη δημόσια και οικονομική ζωή διαταράσσει την ομαλή λειτουργία των θεσμών, ενισχύει την αίσθηση κοινωνικής αδικίας και αποδυναμώνει την κοινωνική συνοχή. Επιπλέον, η αδιαφάνεια και η ευνοιοκρατία δημιουργούν στρεβλώσεις στην οικονομική δραστηριότητα, επηρεάζοντας την εύρυθμη

λειτουργία της αγοράς και την ισότητα των οικονομικών ευκαιριών (United Nations, 2003, σ. 2).

Τα τελευταία χρόνια, η διαφθορά αντιμετωπίζεται από τη διεθνή κοινότητα όχι ως ένα μεμονωμένο διοικητικό ή πολιτικό πρόβλημα, αλλά ως φαινόμενο που συνδέεται άμεσα με σοβαρές μορφές οργανωμένης και οικονομικής εγκληματικότητας. Διεθνείς οργανισμοί επισημαίνουν ότι η διαφθορά λειτουργεί συχνά ως παράγοντας διευκόλυνσης εγκληματικών δραστηριοτήτων, παρέχοντας τη δυνατότητα σε οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα να διεισδύουν σε κρατικές και οικονομικές δομές, να εξασφαλίζουν προστασία και να νομιμοποιούν παράνομα οικονομικά οφέλη (United Nations Office on Drugs and Crime, European Commission, 2021, σ. 18-21).

Στην Ελλάδα, κατά τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται ενίσχυση της ποινικής αντιμετώπισης των εγκλημάτων οικονομικής φύσεως μέσω της αυστηροποίησης του νομοθετικού πλαισίου και της εντατικοποίησης των μηχανισμών ποινικής καταστολής. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται με την αυξανόμενη σημασία που αποδίδεται στις επιπτώσεις της οικονομικής εγκληματικότητας για τη δημόσια οικονομία, τη λειτουργία των θεσμών και την κοινωνική συνοχή (Μιχαλοπούλου, 2019, σ. 334).

Το οικονομικό έγκλημα έχει συγκεντρώσει ιδιαίτερο ενδιαφέρον τόσο από τη νομική επιστήμη όσο και από την εγκληματολογική έρευνα. Ειδικότερα, η εγκληματολογία εξετάζει τους μηχανισμούς μέσω των οποίων το ποινικό σύστημα αλληλεπιδρά με την κοινωνία, καθορίζοντας ποιες κοινωνικές συμπεριφορές ορίζονται ως ποινικά κολάσιμες και με ποιον τρόπο αυτές εντοπίζονται και αντιμετωπίζονται ως απειλές για τη συγκεκριμένη κοινωνική πραγματικότητα (Κουράκης, 2007, σ. 48-51 και Λάζος, 2013, σ. 7).

Τέλος, όπως επισημαίνεται στη σχετική βιβλιογραφία, το οικονομικό έγκλημα δεν μπορεί να ερμηνευθεί αποκλειστικά ως αποτέλεσμα της επιλεκτικής λειτουργίας του ποινικού συστήματος. Παρά το γεγονός ότι οι σύγχρονες κοινωνίες παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης σε σύγκριση με προηγούμενες ιστορικές περιόδους, εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται από έντονες κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, οι οποίες συνιστούν κρίσιμο στοιχείο για την κατανόηση του φαινομένου της οικονομικής εγκληματικότητας (Μιχαλοπούλου, 2019, σ. 334).

2.5 Νέες μορφές εγκλήματος, τάσεις και σύγχρονες εξελίξεις

Στη σύγχρονη εποχή, σημαντικό μέρος των παράνομων δραστηριοτήτων συνδέεται άμεσα με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και των δυνατοτήτων που προσφέρει το διαδίκτυο. Η συνεχής τεχνολογική εξέλιξη και η ευρεία διάδοση των ψηφιακών μέσων έχουν μεταβάλει ουσιαστικά το περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσονται και εκδηλώνονται διάφορες μορφές εγκληματικής δραστηριότητας.

Ειδικότερα, οι τεχνολογικές καινοτομίες και η αυξανόμενη χρήση του διαδικτύου έχουν δημιουργήσει νέες ευκαιρίες δράσης για τις οργανωμένες εγκληματικές ομάδες, διευκολύνοντας την επικοινωνία, τον συντονισμό και την υλοποίηση παράνομων δραστηριοτήτων. Για τον λόγο αυτό, η σύγχρονη βιβλιογραφία αναγνωρίζει τις αναδυόμενες τεχνολογίες και το διαδίκτυο ως καθοριστικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη μορφή και την εξέλιξη του οργανωμένου εγκλήματος (Στεργιούλης, 2019).

Σύμφωνα με την Europol, η αξιοποίηση των αναδυόμενων τεχνολογιών από τις οργανωμένες εγκληματικές ομάδες αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι σύγχρονες διωκτικές αρχές, καθώς οι τεχνολογικές εξελίξεις μεταβάλλουν διαρκώς το επιχειρησιακό περιβάλλον της εγκληματικότητας (Europol, 2019, σ. 13–18). Η ευρεία διάδοση του διαδικτύου και των σύγχρονων μέσων επικοινωνίας έχει επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των εγκληματικών οργανώσεων, διευρύνοντας τόσο την κλίμακα όσο και την αποτελεσματικότητα των παράνομων δραστηριοτήτων τους. Οι οργανωμένες εγκληματικές ομάδες εμφανίζουν υψηλό βαθμό προσαρμοστικότητας, παρακολουθώντας στενά τις τεχνολογικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις και αξιοποιώντας κάθε νέα ευκαιρία που μπορεί να αποφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη με περιορισμένο κίνδυνο εντοπισμού από τις αρχές επιβολής του νόμου (Europol, 2021, σ. 8-15). Παρότι η διακίνηση ναρκωτικών εξακολουθεί να αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή παράνομων εσόδων για τις εγκληματικές οργανώσεις, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται παράλληλη ανάπτυξη μορφών εγκληματικότητας που βασίζονται στη χρήση του διαδικτύου, όπως η κλοπή ταυτότητας, οι ηλεκτρονικές απάτες και άλλες μορφές κυβερνοεγκλήματος. Η αξιοποίηση εικονικών ταυτοτήτων, εταιρειών-κελύφων, κρυπτογραφημένων επικοινωνιών και σύνθετων χρηματοοικονομικών μηχανισμών διευκολύνει την απόκρυψη της εγκληματικής δραστηριότητας και τη νομιμοποίηση των παράνομων συναλλαγών, δυσχεραίνοντας σημαντικά το έργο των διωκτικών αρχών ως προς τον εντοπισμό, τη διερεύνηση και την αποτελεσματική καταστολή των συγκεκριμένων μορφών εγκληματικότητας (Europol, 2018, σ. 9-20 και Europol, 2019, σ. 20-34).

3 Κεφάλαιο: Θεσμικό πλαίσιο και εμπλεκόμενοι φορείς για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος (ή κάτι τέτοιο)

3.1 Οι αρμοδιότητες της Ελληνικής Αστυνομίας

Η Ελληνική Αστυνομία αποτελεί έναν από τους βασικότερους θεσμούς άσκησης επίσημου κοινωνικού ελέγχου στο πλαίσιο της σύγχρονης οργανωμένης πολιτείας. Ως δημόσια υπηρεσία με ιεραρχική οργάνωση και διοικητική δομή, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της δημόσιας τάξης, στην προστασία της κοινωνικής ειρήνης και στην εφαρμογή της έννομης τάξης. Παράλληλα, σε συνδυασμό με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και τους σωφρονιστικούς μηχανισμούς, συγκροτεί τον πυρήνα της ποινικοκατασταλτικής λειτουργίας του κράτους, συμβάλλοντας τόσο στην πρόληψη όσο και στην καταστολή της εγκληματικότητας (Βιδάλη, 2017, σ. 79).

Βασική αποστολή της Ελληνικής Αστυνομίας είναι η προστασία της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας και της περιουσίας των πολιτών, η διασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας και η πρόληψη και καταστολή των αξιόποινων πράξεων. Η αποστολή αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία κατά την αντιμετώπιση των σύγχρονων μορφών οργανωμένης εγκληματικότητας, οι οποίες χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό οργάνωσης, διεθνική διάσταση και αυξημένη επιχειρησιακή προσαρμοστικότητα. Στο πλαίσιο αυτό, μέχρι την αναδιοργάνωση του συστήματος αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος το 2024, κομβικό ρόλο διαδραμάτιζαν οι Υποδιευθύνσεις Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος και Εμπορίας Ανθρώπων των Διευθύνσεων Ασφάλειας Αττικής και Θεσσαλονίκης. Οι υπηρεσίες αυτές αποτελούσαν εξειδικευμένες δομές της Ελληνικής Αστυνομίας με αρμοδιότητα την πρόληψη,

διερεύνηση και καταστολή εγκλημάτων που συνδέονται με τη δράση οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, την εμπορία ανθρώπων και τη γενετήσια εκμετάλλευση.

Η λειτουργία τους βασιζόταν στη συστηματική συλλογή, επεξεργασία και αξιολόγηση πληροφοριών σχετικά με τη δράση εγκληματικών οργανώσεων. Ειδικότερα, μέσω των αρμόδιων τμημάτων πληροφοριών και στρατηγικής ανάλυσης πραγματοποιούνταν η εγκληματολογική αξιολόγηση διαθέσιμων δεδομένων, η εκτίμηση απειλών και ο σχεδιασμός επιχειρησιακών δράσεων με στόχο την αποδόμηση οργανωμένων εγκληματικών δικτύων. Παράλληλα, ιδιαίτερη βαρύτητα αποδιδόταν στη διερεύνηση και επαλήθευση πληροφοριών, στη συνεργασία με άλλες αστυνομικές και δικαστικές αρχές και στην υποστήριξη σύνθετων ερευνών που αφορούσαν σοβαρές μορφές εγκληματικότητας. Ιδιαίτερη θέση στο οργανωτικό τους σχήμα κατείχαν οι υπηρεσίες καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων, οι οποίες ήταν επιφορτισμένες με τη διερεύνηση εγκλημάτων trafficking, γενετήσιας και εργασιακής εκμετάλλευσης, καθώς και με την προστασία και υποστήριξη των θυμάτων. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των συγκεκριμένων εγκλημάτων προϋπέθετε στενή συνεργασία με κοινωνικές υπηρεσίες, εισαγγελικές αρχές, διεθνείς οργανισμούς και φορείς προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Ελληνική Αστυνομία, Διεύθυνση Διαχείρισης και Ανάλυσης Πληροφοριών).

Παράλληλα, οι εξειδικευμένες αυτές υπηρεσίες διέθεταν επιχειρησιακές μονάδες αρμόδιες για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση στοχευμένων αστυνομικών επιχειρήσεων κατά οργανωμένων εγκληματικών ομάδων. Η δράση τους δεν περιοριζόταν στα γεωγραφικά όρια της τοπικής τους αρμοδιότητας, καθώς μπορούσαν, κατόπιν σχετικής διαταγής του Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας, να συνδράμουν άλλες αστυνομικές υπηρεσίες της χώρας σε ιδιαίτερα σοβαρές ή διασυννοριακές υποθέσεις οργανωμένου εγκλήματος. Κατά συνέπεια, οι ανωτέρω υπηρεσίες αποτέλεσαν για μεγάλο χρονικό διάστημα τον βασικό επιχειρησιακό μηχανισμό της Ελληνικής Αστυνομίας για την αντιμετώπιση σύγχρονων μορφών οργανωμένης εγκληματικότητας, όπως η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, η εμπορία ανθρώπων, η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, οι οργανωμένες απάτες και τα διασυννοριακά εγκληματικά δίκτυα. Επιπλέον, μέσω της συλλογής πληροφοριών και της διεξαγωγής προανακριτικών ενεργειών, συνέβαλαν καθοριστικά στην ενεργοποίηση του μηχανισμού ποινικής δικαιοσύνης και στην προώθηση υποθέσεων προς τις αρμόδιες εισαγγελικές και δικαστικές αρχές (Βιδάλη, 2017, σ. 79).

3.2 Ο ρόλος του Ανακριτή

Η θέση του ανακριτή καταλαμβάνει κεντρική σημασία στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, καθώς πρόκειται για έναν από τους σημαντικότερους θεσμικούς παράγοντες της προδικασίας. Δεν είναι τυχαία η χαρακτηριστική διατύπωση ότι «εν αρχή ην ο Ανακριτής» (Αλεξιάδης, 2006 σ. 104), η οποία αποτυπώνει εύγλωττα τον θεμελιώδη ρόλο που διαδραματίζει στην αναζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας και στη διαμόρφωση της ποινικής κρίσης. Σε αντίθεση με τους ανακριτικούς υπαλλήλους, οι οποίοι ενεργούν κατά κανόνα υπό την καθοδήγηση και εποπτεία των αρμόδιων δικαστικών αρχών, ο ανακριτής δρα στο πλαίσιο λειτουργικής αυτονομίας και διαθέτει ανακριτική πρωτοβουλία, ασκώντας τις αρμοδιότητες του σύμφωνα με το άρθρο 248 παρ. 1 ΚΠΔ (Πλαγάκος, 2021, σ. 74). Ο ανακριτής αποτελεί μονοπρόσωπο και ανεξάρτητο δικαιοδοτικό όργανο, επιφορτισμένο με τη διενέργεια της κύριας ανάκρισης επί σοβαρών ποινικών αδικημάτων. Ο θεσμός του αντλεί την καταγωγή του από το γαλλικό δίκαιο, ενώ στο ελληνικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης ο ανακριτής είναι τακτικός δικαστής του κλάδου της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης, συνήθως με βαθμό πρωτοδίκη. Υπό την ιδιότητα του αυτή περιβάλλεται από τις εγγυήσεις προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας που

κατοχυρώνονται στο άρθρο 87 παρ. 1 του Συντάγματος, στοιχείο που διασφαλίζει την αντικειμενική και αμερόληπτη άσκηση των καθηκόντων του (Πλαγάκος, 2021, σ. 7).

Η αποστολή του ανακριτή δεν περιορίζεται σε μία τυπική ή διαδικαστική διαχείριση της ποινικής υπόθεσης. Αντιθέτως, αναλαμβάνει την ουσιαστική διερεύνηση των πραγματικών περιστατικών μέσω της συλλογής, αξιολόγησης και επαλήθευσης του αποδεικτικού υλικού, το οποίο θα αποτελέσει τη βάση για τις μεταγενέστερες δικαστικές κρίσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η ποιότητα, η πληρότητα και η νομιμότητα των ανακριτικών ενεργειών αποκτούν ιδιαίτερη σημασία, καθώς επηρεάζουν άμεσα την ορθή απονομή της ποινικής δικαιοσύνης και τη δυνατότητα αποτελεσματικής αντιμετώπισης της εγκληματικότητας. Η σημασία του έργου του καθίσταται ακόμη πιο εμφανής αν ληφθεί υπόψη ότι η κύρια ανάκριση συνιστά το κατεξοχήν στάδιο κατά το οποίο συγκεντρώνεται και οργανώνεται το αποδεικτικό υλικό της υπόθεσης. Κατά συνέπεια, ο ανακριτής δεν λειτουργεί μόνο ως όργανο διερεύνησης της ποινικής αξίωσης της Πολιτείας, αλλά και ως θεσμικός εγγυητής της νομιμότητας της διαδικασίας. Η δράση του οφείλει να εξισορροπεί αφενός την ανάγκη αποτελεσματικής διερεύνησης της εγκληματικής πράξης και αφετέρου την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του κατηγορουμένου.

Υπό το πρίσμα αυτό, ο ρόλος του ανακριτή είναι κατεξοχήν εγγυητικός. Η σημασία του δεν εξαντλείται στην προσωπική του εκτίμηση ως προς την ποινική υπόθεση ή στην επιστημονική του άποψη σχετικά με την ποινική δίωξη, αλλά έγκειται κυρίως στη διασφάλιση ότι η ανακριτική διαδικασία θα διεξαχθεί με τρόπο ουσιαστικά και δικονομικά άρτιο. Ειδικότερα, ο ανακριτής καλείται να εγγυηθεί ότι ο κατηγορούμενος δεν θα στερηθεί το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη ήδη από το στάδιο της προδικασίας και ότι θα μπορέσει να ασκήσει αποτελεσματικά και απρόσκοπτα τα δικαιώματά του υπεράσπισης του (Πλαγάκος, 2021, σ. 11).

Ακριβώς λόγω της ιδιαίτερης βαρύτητας του λειτουργήματος του, ο ανακριτής περιβάλλεται από τις συνταγματικά και νομοθετικά κατοχυρωμένες εγγυήσεις της δικαστικής ανεξαρτησίας. Οι εγγυήσεις αυτές αποσκοπούν στη διασφάλιση της αντικειμενικότητας, της αμεροληψίας και της ανεπηρέαστης άσκησης των καθηκόντων του, ώστε η ανακριτική διαδικασία να διεξάγεται αποκλειστικά με γνώμονα τη νομιμότητα και την αναζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας. Με τον τρόπο αυτό, ο ανακριτής συμβάλλει ταυτόχρονα στην προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και στη διασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος, αποτελώντας έναν από τους βασικότερους εγγυητές του κράτους δικαίου στο στάδιο της προδικασίας (Αλεξιάδης, 2006, σ. 104).

3.3 Ο θεσμικός ρόλος του Εισαγγελέα

Ο εισαγγελέας κατέχει ιδιαίτερη θέση στο σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης και συγκαταλέγεται στους δικαστικούς λειτουργούς υπό την ευρεία έννοια του όρου. Η θεσμική του κατοχύρωση προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 86 παρ. 5 και 6, 87 παρ. 3, 90 παρ. 1, 2 και 5 και 91 παρ. 1 του Συντάγματος, καθώς και από τα άρθρα 27 και 28 του ΚΠΔ. Παρότι δεν αποτελεί δικαστή υπό τη στενή έννοια, καθώς δεν ασκεί δικαιοδοτικό έργο, εντούτοις λειτουργεί ως ανεξάρτητος δικαστικός λειτουργός και δεν υπάγεται στο δικαστήριο στο οποίο υπηρετεί η εισαγγελική αρχή. Η ιδιαίτερη αυτή θεσμική θέση συνδέεται άμεσα με τη διάκριση μεταξύ της λειτουργίας της κατηγορίας και της λειτουργίας της κρίσης, η οποία αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό του κατηγορητικού συστήματος της ποινικής δίκης (Πλαγάκος, 2021, σ. 760).

Η καθιέρωση του θεσμού του εισαγγελέα αποσκοπεί ακριβώς στην αποτροπή της ταύτισης του οργάνου που κινεί την ποινική διαδικασία με εκείνο που αποφαινεται επί της κατηγορίας. Στο

πλαίσιο αυτό, στον εισαγγελέα έχει ανατεθεί η αρμοδιότητα κίνησης της ποινικής δίωξης και, κατ' επέκταση, η έναρξη της ποινικής διαδικασίας σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και τους όρους που προβλέπει ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας. Παράλληλα, ο εισαγγελέας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στον προσδιορισμό του αντικειμένου της ποινικής δίκης, καθώς μέσω της άσκησης της ποινικής δίωξης καθορίζει το πραγματικό και νομικό πλαίσιο εντός του οποίου θα εξελιχθεί η ποινική διαδικασία (Πλαγάκος, 2021, σ. 76).

Υπό την ιδιότητα του ως ανεξάρτητης δικαστικής αρχής, ο εισαγγελέας αποτελεί τον θεσμικό φορέα που κινεί την ποινική διαδικασία και εποπτεύει τη νόμιμη διεξαγωγή της. Μέσω των ενεργειών του ενεργοποιείται ο μηχανισμός της ποινικής δικαιοσύνης και δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για τη λήψη της τελικής δικαιοδοτικής κρίσης σχετικά με την ύπαρξη ή μη ποινικής ευθύνης. Για τον λόγο αυτό έχει χαρακτηριστεί ως «φρουρός του νόμου» και «φύλακας του δικαίου», καθώς η συμβολή του στην ορθή απονομή της ποινικής δικαιοσύνης είναι καθοριστική (Δαλακούρας, 2012, σ. 155).

Ωστόσο, η αποστολή του εισαγγελέα δεν εξαντλείται στην υποστήριξη της κατηγορίας. Στο σύγχρονο ποινικοδικονομικό σύστημα ο εισαγγελέας δεν αντιδικεί με τον κατηγορούμενο, αλλά οφείλει να ενεργεί με αντικειμενικότητα και αμεροληψία, επιδιώκοντας την αποκάλυψη της ουσιαστικής αλήθειας προς κάθε κατεύθυνση. Κατά συνέπεια, υποχρεούται να διερευνά όχι μόνο τα στοιχεία που ενδέχεται να θεμελιώνουν την ενοχή του κατηγορουμένου, αλλά και εκείνα που συνηγορούν υπέρ της αθωότητας του. Η υποχρέωση αυτή απορρέει από τη φύση της εισαγγελικής αρχής ως ανεξάρτητου θεσμού, ο οποίος υπηρετεί πρωτίστως τη νομιμότητα και την απονομή της δικαιοσύνης και όχι τη μονομερή επιδίωξη της καταδίκης του κατηγορουμένου.

Στο πλαίσιο αυτό, ο εισαγγελέας δεν δεσμεύεται από την επικρατούσα άποψη της νομολογίας ή της θεωρίας, αλλά οφείλει να προβαίνει σε πλήρη, αντικειμενική και ουσιαστική αξιολόγηση των πραγματικών και νομικών δεδομένων κάθε υπόθεσης. Η κρίση του πρέπει να διαμορφώνεται με βάση το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων και όχι μέσω επιλεκτικής ή προκατειλημμένης ερμηνείας τους, ώστε να διασφαλίζεται η νομιμότητα και η αξιοπιστία της ποινικής διαδικασίας (Χλούπης, 2005, σ. 394).

Επομένως, ο εισαγγελέας αποτελεί αναπόσπαστο θεσμικό παράγοντα της ποινικής δικαιοσύνης. Αν και δεν απονέμει ο ίδιος δικαιοσύνη, καθώς η δικαιοδοτική λειτουργία ανήκει αποκλειστικά στα δικαστήρια σύμφωνα με το άρθρο 87 παρ. 1 του Συντάγματος, συμβάλλει ουσιαστικά στην ορθή απονομή της μέσω της άσκησης των αρμοδιοτήτων του κατά την προδικασία και την κύρια διαδικασία. Υπό την έννοια αυτή, ο εισαγγελέας αποτελεί όργανο της δικαιοσύνης υπό ευρεία έννοια, λειτουργώντας ως εγγυητής της νομιμότητας, της αντικειμενικότητας και της αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης (Καρράς, 2011, σ. 172-173).

3.4 Συνεργασία και αλληλεπίδραση των θεσμικών παραγόντων

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος προϋποθέτει τη στενή συνεργασία μεταξύ της Ελληνικής Αστυνομίας, του Εισαγγελέα και του Ανακριτή. Η πολυπλοκότητα των εγκληματικών οργανώσεων και η χρήση εξειδικευμένων ανακριτικών τεχνικών καθιστούν αναγκαίο τον συντονισμό των αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων φορέων σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας.

Η Ελληνική Αστυνομία αποτελεί τον βασικό μηχανισμό συλλογής πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων, μέσω της προανάκρισης και της αξιοποίησης ειδικών επιχειρησιακών μεθόδων. Η δράση της τελεί υπό την εποπτεία του αρμόδιου εισαγγελέα, ο οποίος κατευθύνει την προδικασία, αξιολογεί τα συλλεγόμενα στοιχεία και αποφασίζει για την άσκηση ποινικής δίωξης. Παράλληλα, ο εισαγγελέας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην έγκριση και εποπτεία ειδικών ανακριτικών πράξεων, όπως η συγκαλυμμένη έρευνα, η ανακριτική διείσδυση και η άρση του απορρήτου των επικοινωνιών, όπως θα αναλυθούν και παρακάτω. Μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης, ο ανακριτής αναλαμβάνει τη διενέργεια της κύριας ανάκρισης, αξιοποιώντας το αποδεικτικό υλικό που έχει συγκεντρωθεί και προβαίνοντας στις αναγκαίες ανακριτικές ενέργειες για τη διακρίβωση της ουσιαστικής αλήθειας. Η συνεργασία μεταξύ ανακριτή, εισαγγελέα και ανακριτικών υπαλλήλων είναι ιδιαίτερα σημαντική στις υποθέσεις οργανωμένου εγκλήματος, καθώς η διερεύνηση τους απαιτεί συνδυασμό πληροφοριακών δεδομένων, οικονομικών ερευνών και εξειδικευμένων ανακριτικών τεχνικών.

Συνεπώς, η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος δεν αποτελεί αποτέλεσμα της δράσης ενός μόνο φορέα, αλλά προϊόν της συντονισμένης λειτουργίας των αστυνομικών και δικαστικών αρχών, οι οποίες συμβάλλουν από κοινού στην αποτελεσματική διερεύνηση και δίωξη των εγκληματικών οργανώσεων.

4 Κεφάλαιο: Αστυνομικές πρακτικές και στρατηγικές αντιμετώπισης

Η αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις των σύγχρονων διωκτικών μηχανισμών. Η πολυπλοκότητα της δομής των εγκληματικών οργανώσεων, η διεθνική τους δράση και η δυνατότητα προσαρμογής τους στις κοινωνικές και τεχνολογικές εξελίξεις επιβάλλουν την ανάπτυξη εξειδικευμένων αστυνομικών πρακτικών και στρατηγικών πρόληψης και καταστολής. Τα τελευταία χρόνια η πρόληψη και η καταστολή του οργανωμένου εγκλήματος αποτελεί για την αντεγκληματική πολιτική ένας από τους κεντρικότερους στόχους (Λίβος, 2000, σ.17).

4.1 Μέθοδοι πρόληψης

Στο πλαίσιο της ενίσχυσης της αστυνομικής συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συστάθηκε με την Πράξη του Συμβουλίου της 26ης Ιουλίου 1995 η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Europol), με σκοπό την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος σε διακρατικό επίπεδο. Η ίδρυση της αποτέλεσε κρίσιμο θεσμικό βήμα για την ανάπτυξη μηχανισμών ανταλλαγής πληροφοριών και επιχειρησιακού συντονισμού μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως σε υποθέσεις διασυνοριακής εγκληματικότητας όπως η διακίνηση ναρκωτικών, η εμπορία ανθρώπων, η τρομοκρατία και η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Council of the European Union, 1995). Στην ελληνική έννομη τάξη, η σχετική πράξη κυρώθηκε με τον Ν. 2605/1998, με τον οποίο ενσωματώθηκε θεσμικά το πλαίσιο συνεργασίας με την Europol.

Περαιτέρω, η Europol δύναται, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, να παρέχει υποστηρικτική συνδρομή προς τα κράτη μέλη, λαμβάνοντας υπόψη τις επιχειρησιακές και δημοσιονομικές της δυνατότητες καθώς και τα όρια που τίθενται από το διοικητικό της πλαίσιο. Η συνδρομή αυτή περιλαμβάνει την εκπαίδευση προσωπικού, την ενίσχυση τεχνικού εξοπλισμού, την ανάπτυξη μεθόδων πρόληψης της εγκληματικότητας και την αξιοποίηση σύγχρονων εγκληματολογικών και ανακριτικών εργαλείων, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση ενιαίου ευρωπαϊκού πλαισίου αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος (Council of the European Union, 1995).

Σε εθνικό επίπεδο, κομβικό ρόλο στη διεθνή αστυνομική συνεργασία διαδραματίζει η Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας της Ελληνικής Αστυνομίας, η οποία λειτουργεί ως κεντρικός μηχανισμός διασύνδεσης με αλλοδαπές αρχές και διεθνείς οργανισμούς. Η υπηρεσία αυτή συμβάλλει στην ανταλλαγή πληροφοριών, στη διαχείριση αιτημάτων δικαστικής και αστυνομικής συνδρομής και στον συντονισμό διακρατικών επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση της διασυνοριακής εγκληματικότητας (Ελληνική Αστυνομία, Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας (Δ.Δ.Α.Σ.)).

Παράλληλα, στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, συστάθηκε η Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας, με αντικείμενο την πρόληψη, διερεύνηση και καταστολή οικονομικών εγκλημάτων που πλήττουν την εθνική οικονομία και εμφανίζουν χαρακτηριστικά οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας. Οι αρμοδιότητες της περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη διερεύνηση λαθρεμπορίας, οικονομικών απατών και συναφών μορφών οικονομικής εγκληματικότητας (Ελληνική Αστυνομία, Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας (Δ.Ο.Α.)).

Μέχρι το έτος 2024, η επιχειρησιακή αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα βασιζόταν κυρίως στις Διευθύνσεις Ασφάλειας Αττικής και Θεσσαλονίκης, οι οποίες είχαν αναλάβει την πρόληψη και καταστολή σοβαρών μορφών εγκληματικότητας, όπως η εμπορία ανθρώπων, η διακίνηση ναρκωτικών και το λαθρεμπόριο. Οι υπηρεσίες αυτές αξιοποιούσαν ειδικές ανακριτικές τεχνικές, πληροφοριακά δεδομένα και διεθνή συνεργασία, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην αντιμετώπιση οργανωμένων εγκληματικών δικτύων.

Η ανάγκη για έναν πιο συγκεντρωτικό και εξειδικευμένο επιχειρησιακό μηχανισμό οδήγησε στην αναδιοργάνωση του συστήματος αντιμετώπισης οργανωμένου εγκλήματος και στη σύσταση της Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος (Δ.Α.Ο.Ε.) με το Π.Δ. 29/2024, η οποία άρχισε να λειτουργεί το 2024 με πανελλαδική αρμοδιότητα. Η νέα αυτή δομή σηματοδοτεί τη μετάβαση σε ένα σύγχρονο μοντέλο αστυνομικής δράσης, βασισμένο στην εξειδίκευση, στη διαλειτουργικότητα και στη χρήση σύγχρονων τεχνολογικών μέσων, με στόχο την αποτελεσματικότερη πρόληψη και καταστολή του οργανωμένου εγκλήματος (Π.Δ. 29/2024).

Κατά την τελευταία δεκαετία παρατηρείται σημαντική μεταβολή στον τρόπο με τον οποίο οι ελληνικές διωκτικές αρχές προσεγγίζουν την πρόληψη και αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος. Ενώ κατά το παρελθόν η αστυνομική δράση επικεντρωνόταν κυρίως στη διερεύνηση μεμονωμένων αξιόποινων πράξεων και στη σύλληψη φυσικών προσώπων που εμπλέκονταν σε εγκληματικές δραστηριότητες, σταδιακά υιοθετήθηκε μια περισσότερο στρατηγική και πληροφοριακά προσανατολισμένη προσέγγιση (intelligence-led policing – ILP), με στόχο την αποκάλυψη και αποδόμηση ολόκληρων εγκληματικών δικτύων.

Η προσέγγιση της ILP είναι ένα σύγχρονο μοντέλο αστυνόμευσης το οποίο βασίζεται στη συστηματική συλλογή και ανάλυση δεδομένων με σκοπό την πρόβλεψη και πρόληψη εγκληματικών ενεργειών. Η στρατηγική αυτή επιτρέπει την κατεύθυνση αστυνομικών πόρων σε περιοχές και υποθέσεις υψηλού κινδύνου, μέσω της αξιοποίησης πληροφοριών σχετικά με εγκληματικά πρότυπα και ύποπτες δραστηριότητες (EBSCO Research Starters, n.d.).

Η μεταβολή αυτή συνδέεται άμεσα με τα συμπεράσματα των εκθέσεων της Europol και ιδίως των περιοδικών αξιολογήσεων Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA), σύμφωνα με τις οποίες οι σύγχρονες εγκληματικές οργανώσεις χαρακτηρίζονται από διεθνή δράση, υψηλή οργανωτική προσαρμοστικότητα και εκτεταμένη αξιοποίηση νέων τεχνολογιών

Παράλληλα, οι ελληνικές αρχές έδωσαν αυξημένη έμφαση στη διεθνή αστυνομική συνεργασία, στην ανταλλαγή πληροφοριών μέσω της Europol και της Interpol, καθώς και στη συμμετοχή σε κοινές ομάδες έρευνας (KOE) (Joint Investigation Teams), οι οποίες επιτρέπουν τον αποτελεσματικότερο συντονισμό διασυνοριακών ερευνών. Η εξέλιξη αυτή αντανάκλα τη διαπίστωση ότι το οργανωμένο έγκλημα δεν αποτελεί πλέον αποκλειστικά εθνικό φαινόμενο, αλλά συνδέεται με διεθνή δίκτυα διακίνησης ναρκωτικών, εμπορίας ανθρώπων, παράνομης διακίνησης μεταναστών και νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Europol, 2021, σ. 8-9).

4.2 Κατασταλτικές παρεμβάσεις

Στο πλαίσιο της ενίσχυσης των κατασταλτικών μηχανισμών απέναντι στις σύγχρονες μορφές οργανωμένης εγκληματικότητας, η Ελληνική Αστυνομία προχώρησε στη σύσταση της Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος (Δ.Α.Ο.Ε.), η οποία ιδρύθηκε με το Π.Δ. 29/2024 και τέθηκε σε επιχειρησιακή λειτουργία τον Οκτώβριο του 2024 (Π.Δ. 29/2024· Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2024). Η Διεύθυνση αποτελεί κεντρική υπηρεσία πανελλαδικής αρμοδιότητας με αποστολή τον εντοπισμό, τη διερεύνηση και την καταστολή σοβαρών μορφών οργανωμένης εγκληματικότητας, υπό την εποπτεία αρμόδιου εισαγγελικού λειτουργού, στοιχείο που ενισχύει τον θεσμικό έλεγχο και τη νομιμότητα της επιχειρησιακής της δράσης (Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2024).

Η οργανωτική δομή της Δ.Α.Ο.Ε. αντανάκλα τον πολυδιάστατο χαρακτήρα του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς περιλαμβάνει εξειδικευμένες υποδιευθύνσεις με αντικείμενο, μεταξύ άλλων, τη δίωξη ναρκωτικών, την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, την αντιμετώπιση οικονομικών εγκλημάτων, εγκλημάτων κατά της ζωής και της ιδιοκτησίας, καθώς και φαινομένων οργανωμένης αθλητικής βίας (Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2024). Παράλληλα, η λειτουργία περιφερειακών επιχειρησιακών μονάδων στη Βόρεια Ελλάδα και στην Κρήτη ενισχύει την επιχειρησιακή κάλυψη του συνόλου της επικράτειας και συμβάλλει στην ταχύτερη ανταπόκριση σε υποθέσεις οργανωμένης εγκληματικότητας.

Το πεδίο δράσης της Δ.Α.Ο.Ε. καλύπτει ευρύ φάσμα εγκληματικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα. Ειδικότερα, στις αρμοδιότητες της περιλαμβάνονται η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, η εμπορία ανθρώπων, η παράνομη διακίνηση μεταναστών, η εμπορία όπλων, το λαθρεμπόριο, η διακίνηση πολιτιστικών αγαθών, η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, οι οικονομικές απάτες, καθώς και σοβαρά εγκλήματα βίας (Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2024). Στο πλαίσιο αυτό, η Διεύθυνση αναπτύσσει στενή συνεργασία με εθνικούς, ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς επιβολής του νόμου, ενισχύοντας τη διακρατική διάσταση της αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος.

Η ίδρυση της Δ.Α.Ο.Ε. αποτυπώνει τη σύγχρονη στρατηγική κατεύθυνση της ελληνικής έννομης τάξης ως προς την αντιμετώπιση της οργανωμένης εγκληματικότητας, μέσω της συγκέντρωσης εξειδικευμένων αρμοδιοτήτων σε έναν ενιαίο επιχειρησιακό φορέα. Η οργανωτική αυτή αναδιάρθρωση αποσκοπεί στην αποτελεσματικότερη αποδόμηση εγκληματικών δικτύων, στη βελτίωση της διαχείρισης πληροφοριών και στην ενίσχυση της επιχειρησιακής προσαρμοστικότητας των διωκτικών αρχών απέναντι στις συνεχώς μεταβαλλόμενες μορφές σοβαρής εγκληματικότητας (Π.Δ. 29/2024 Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2024).

Κατά την εξεταζόμενη δεκαετία παρατηρείται σταδιακή μετατόπιση από τις παραδοσιακές μορφές αστυνόμευσης προς ένα περισσότερο εξειδικευμένο και στοχευμένο μοντέλο αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος. Οι διωκτικές αρχές δεν περιορίζονται πλέον στη σύλληψη των φυσικών αυτουργών επιμέρους εγκληματικών πράξεων, αλλά επιδιώκουν την αποκάλυψη της συνολικής δομής των εγκληματικών οργανώσεων, των οικονομικών τους πόρων και των δικτύων υποστήριξης που εξασφαλίζουν τη συνέχιση της δράσης τους.

Ιδιαίτερη σημασία απέκτησε η στρατηγική «follow the money», η οποία επικεντρώνεται στον εντοπισμό, την ανάλυση και τη δέσμευση των οικονομικών πόρων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες. Η προσέγγιση αυτή θεωρείται διεθνώς ιδιαίτερα αποτελεσματική, καθώς η αποστέρηση των οικονομικών ωφελειών συχνά προκαλεί μεγαλύτερο πλήγμα στις εγκληματικές οργανώσεις από τη σύλληψη μεμονωμένων μελών τους

Η ίδρυση της Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος το 2024 εντάσσεται ακριβώς σε αυτή τη στρατηγική μεταβολή. Μέσω της συγκέντρωσης εξειδικευμένων υπηρεσιών σε έναν ενιαίο επιχειρησιακό φορέα επιδιώκεται η βελτίωση της συλλογής πληροφοριών, η αποτελεσματικότερη διαχείριση σύνθετων υποθέσεων και η ταχύτερη προσαρμογή στις νέες μορφές οργανωμένης εγκληματικότητας που αξιοποιούν την τεχνολογία και τις διεθνείς χρηματοοικονομικές δομές (Π.Δ. 29/2024 Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2024).

4.3 Ειδικές τεχνικές διερεύνησης

Οι ειδικές ανακριτικές πράξεις που προβλέπονται στο άρθρο 254 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας διέπονται πάντα από την αρχή της αναλογικότητας και της προσφορότητας (Βιδάλη, 2019, σ.310) και διακρίνονται από τον ιδιαίτερα εμπιστευτικό χαρακτήρα τους, καθώς η εφαρμογή τους προϋποθέτει τη διατήρηση αυστηρής μυστικότητας σε όλα τα στάδια της διαδικασίας. Η αποτελεσματικότητά τους στηρίζεται ακριβώς στο γεγονός ότι η διενέργεια τους δεν καθίσταται γνωστή στα πρόσωπα που αποτελούν αντικείμενο της έρευνας, γεγονός που επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές να συλλέγουν κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία χωρίς να διακυβεύεται η επιτυχία της επιχείρησης. Παράλληλα, οι συγκεκριμένες ανακριτικές μέθοδοι επιτελούν ουσιώδη προληπτική λειτουργία στην αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς αποσκοπούν όχι μόνο στη διακρίβωση ήδη τελεσθεισών αξιόποινων πράξεων, αλλά και στην έγκαιρη αποκάλυψη και αποτροπή της περαιτέρω δράσης οργανωμένων εγκληματικών δομών (Νάιντος, 2017, σ. 491).

Συγκαλυμμένη έρευνα

Η συγκαλυμμένη έρευνα αποτελεί μία από τις σημαντικότερες ειδικές ανακριτικές πράξεις για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς παρέχει στις διωκτικές αρχές τη δυνατότητα συλλογής κρίσιμων πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με τη

δράση εγκληματικών οργανώσεων. Η μέθοδος αυτή συνίσταται στη συμμετοχή ανακριτικού υπαλλήλου ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, ιδιώτη που ενεργεί υπό τις οδηγίες και την εποπτεία των αρμόδιων αρχών, αποκρύπτοντας την πραγματική του ιδιότητα με σκοπό τη διακρίβωση και τεκμηρίωση ήδη υφιστάμενης εγκληματικής δραστηριότητας. Βασική προϋπόθεση για τη νομιμότητα της συγκεκριμένης ανακριτικής τεχνικής είναι ότι η απόφαση για την τέλεση της αξιόποινης πράξης έχει ληφθεί εκ των προτέρων από τον δράστη, ενώ ο συγκαλυμμένα δρών δεν επιτρέπεται να λειτουργεί ως υποκινητής ή εμπνευστής της εγκληματικής συμπεριφοράς, αλλά περιορίζεται σε παθητικό ρόλο με αποκλειστικό σκοπό την αποκάλυψη και απόδειξη της (Αιτιολογική Έκθεση Ν. 4620/2019, σ. 76-77 και Ζαφειριάδης, 2023).

Για την αποτελεσματική υλοποίηση της αποστολής του, το άρθρο 254 παρ. 1 περ. α' ΚΠΔ επιτρέπει στον συγκαλυμμένα δρώντα να χρησιμοποιεί πλαστά στοιχεία ταυτότητας, καθώς και φορολογικά ή άλλα έγγραφα, ώστε να διευκολύνεται η συμμετοχή του στις σχετικές συναλλαγές χωρίς να αποκαλύπτεται η πραγματική του ιδιότητα. Η δυνατότητα αυτή αποτελεί αναγκαίο επιχειρησιακό εργαλείο για τη διείσδυση στο εγκληματικό περιβάλλον, συνοδεύεται όμως από αυστηρές δικονομικές εγγυήσεις που αποσκοπούν στη διασφάλιση της νομιμότητας της διαδικασίας (Ζαφειριάδης, 2023).

Ειδικότερα, η διενέργεια της συγκαλυμμένης έρευνας τελεί υπό την εποπτεία του αρμόδιου Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, ενώ για κάθε ενέργεια του ανακριτικού υπαλλήλου ή του ιδιώτη που συμμετέχει στην επιχείρηση απαιτείται η σύνταξη αναλυτικής έκθεσης, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 148 έως 153 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Η τήρηση της διαδικασίας αυτής συνιστά ουσιώδη προϋπόθεση για την αποδεικτική αξιοποίηση των στοιχείων που συλλέγονται, καθώς αποδεικτικά μέσα τα οποία δεν αποτυπώνονται στην προβλεπόμενη έκθεση δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη για τη θεμελίωση καταδικαστικής κρίσης (Ζαφειριάδης, 2023).

Περαιτέρω, η συγκαλυμμένη έρευνα αποτελεί μία ιδιαίτερα σύνθετη και μυστική επιχειρησιακή διαδικασία, η οποία, παρά την υψηλή αποτελεσματικότητά της, ενέχει σημαντικούς κινδύνους. Η αποκάλυψη της πραγματικής ταυτότητας του συγκαλυμμένα δρώντος μπορεί να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο τη σωματική του ακεραιότητα και να ματαιώσει την επιχείρηση. Επιπλέον, η εφαρμογή της προϋποθέτει εξειδικευμένη εκπαίδευση του προσωπικού, υψηλό επίπεδο επιχειρησιακού σχεδιασμού και σημαντικούς οικονομικούς και υλικοτεχνικούς πόρους. Για τον λόγο αυτό, η συγκεκριμένη ειδική ανακριτική πράξη χρησιμοποιείται κατά κανόνα ως μέσο έσχατης επιλογής, όταν οι συνήθεις ανακριτικές μέθοδοι δεν επαρκούν για την αποτελεσματική διερεύνηση και αντιμετώπιση της οργανωμένης εγκληματικότητας (Βιδάλη, 2019, σ. 311).

Ανακριτική διείσδυση

Η ανακριτική διείσδυση συνιστά μια ιδιαίτερα σύνθετη και εξελιγμένη ειδική ανακριτική τεχνική, η οποία υπερβαίνει τα όρια της απλής συγκαλυμμένης έρευνας. Αποτελεί ένα ουσιαστικό επιχειρησιακό εργαλείο για τις διωκτικές αρχές, καθώς έχει διττή σημασία, συμβάλλει τόσο στην πρόληψη όσο και στην αποτελεσματική διερεύνηση και καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, αλλά και άλλων μορφών σοβαρής εγκληματικότητας. Μέσω της ελεγχόμενης διείσδυσης σε εγκληματικές δομές καθίσταται δυνατή η συλλογή κρίσιμων πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων, τα οποία συχνά δεν μπορούν να αποκτηθούν με τις συνήθεις ανακριτικές μεθόδους (Σταμούλη, 2019, σ. 213). Η ανακριτική διείσδυση εφαρμόζεται ιδίως για τη διερεύνηση των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 187 και 187Α του Ποινικού Κώδικα. Στο πλαίσιο αυτής της ειδικής ανακριτικής πράξης, ο ανακριτικός

υπάλληλος ή ο ιδιώτης που ενεργεί υπό τις νόμιμες προϋποθέσεις αποκρύπτει την πραγματική του ταυτότητα και ενσωματώνεται στην εγκληματική ή τρομοκρατική οργάνωση, με σκοπό τη διακρίβωση της δομής, της σύνθεσης και της παράνομης δραστηριότητας της (Σάμιος, 2001, σ. 1039 και Παπαδαμάκης, 2019, σ. 221). Η ανακριτική διείσδυση αποσκοπεί στη συγκέντρωση αποδεικτικού υλικού που αφορά τη λειτουργία και την εγκληματική δράση της οργάνωσης, ενώ παράλληλα συμβάλλει στον εντοπισμό και την ταυτοποίηση των προσώπων που συμμετέχουν στο δίκτυο της (Λίβος, 2000, σ. 56-57 και 62-64).

Κρίσιμο είναι σε αυτό το σημείο να τονισθεί ότι η βασική διαφορά μεταξύ της συγκαλυμμένης έρευνας και της ανακριτικής διείσδυσης ότι έγκειται στον σκοπό τους. Ήτοι, η συγκαλυμμένη έρευνα αποβλέπει κυρίως στην αποκάλυψη και απόδειξη μιας συγκεκριμένης εγκληματικής πράξης, ενώ η ανακριτική διείσδυση έχει ευρύτερο αντικείμενο, καθώς επιδιώκει την εξάρθρωση της ίδιας της εγκληματικής οργάνωσης μέσω της αποκάλυψης της δομής, των μελών και του τρόπου λειτουργίας της (Παπαχαλαράμπους, 2003 σ. 1050).

Οι ελεγχόμενες μεταφορές

Οι ελεγχόμενες μεταφορές αποτελούν ειδική ανακριτική τεχνική που χρησιμοποιείται κυρίως στις υποθέσεις παράνομης διακίνησης ναρκωτικών ουσιών. Αν και δύναται να εφαρμοστεί και σε άλλες μορφές οργανωμένης εγκληματικότητας, όπως η παράνομη διακίνηση όπλων ή αρχαιοτήτων, η αξιοποίηση της στις περιπτώσεις αυτές είναι σαφώς πιο περιορισμένη (Λίβος, 2000, σ. 65).

Πιο συγκεκριμένα ο σκοπός της ελεγχόμενης μεταφοράς είναι η αποκάλυψη και η σύλληψη του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού προσώπων που συμμετέχουν στην εγκληματική δραστηριότητα και όχι μόνο των άμεσων μεταφορέων. Για τον λόγο αυτό, οι αρμόδιες αρχές επιτρέπουν, υπό ελεγχόμενες συνθήκες, τη συνέχιση της διακίνησης των παράνομων ουσιών, παρακολουθώντας διακριτικά την πορεία του φορτίου και τα εμπλεκόμενα πρόσωπα, μέχρι να κριθεί επιχειρησιακά κατάλληλη η επέμβασή τους. Η εφαρμογή της συγκεκριμένης τεχνικής προϋποθέτει τη συνδρομή των νόμιμων όρων που προβλέπει η νομοθεσία, ενώ η προσωρινή ανοχή της μεταφοράς δεν συνιστά παράνομη συμπεριφορά των διωκτικών αρχών, καθώς αποσκοπεί στην αποτελεσματικότερη εξάρθρωση του εγκληματικού δικτύου (Παπαχαλαράμπους, (2003), σ. 1048 και σ. 1050-1051 και Σάμιος, 2001, σ. 1035-1036).

Άρση του απορρήτου

Η άρση του απορρήτου των επικοινωνιών ρυθμιζόταν αρχικά από τα άρθρα 4 και 5 του Ν. 2225/1994, τα οποία έχουν πλέον καταργηθεί και αντικατασταθεί από τις διατάξεις των άρθρων 1-8 του Ν. 5002/2022 (Παύλου, , 2015, σ. 65). Ο νόμος παρέχει στις αρμόδιες διωκτικές αρχές τη δυνατότητα, υπό τις προβλεπόμενες νόμιμες προϋποθέσεις, να προβαίνουν σε άρση του απορρήτου των επικοινωνιών, επιτρέποντας την παρακολούθηση τηλεφωνικών συνομιλιών, ηλεκτρονικών μηνυμάτων και άλλων μορφών επικοινωνίας προσώπων που θεωρούνται ύποπτα για τη διάπραξη εγκληματικών πράξεων (Λίβος, 2000, σ. 65). Εξειδικευμένες αστυνομικές υπηρεσίες, στο πλαίσιο της διερεύνησης αξιόποινων πράξεων, απευθύνονται στον αρμόδιο εισαγγελικό λειτουργό, εκθέτοντας τα πραγματικά δεδομένα της υπόθεσης. Ο εισαγγελέας, αξιολογώντας τα στοιχεία που τίθενται υπόψη του, αποφασίζει για την έκδοση της σχετικής διάταξης άρσης του απορρήτου, η οποία νομιμοποιεί την επέμβαση στα συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα που συνεπάγεται η εφαρμογή των ειδικών ανακριτικών πράξεων (Παύλου, 2015, σ. 64 και Παπαδαμάκης, 2019 σ. 219). Ο εισαγγελέας υποβάλλει προς το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο πρόταση για την εκτέλεση της

συγκεκριμένης ειδικής ανακριτικής πράξης, προκειμένου να αξιολογηθεί και να δοθεί η απαιτούμενη έγκριση (Παπαχαραλάμπους, 2003 σ. 1059-1060 και Σάμιος, 2001, σ. 1037 και σ. 1043-1044).

Ωστόσο, η τεχνολογική πρόοδος έχει συμβάλει καθοριστικά στη διευκόλυνση της άμεσης επικοινωνίας, αλλά παράλληλα έχει δημιουργήσει νέες προκλήσεις ως προς την προστασία του απορρήτου και την εμπιστευτικότητα των επικοινωνιών. Στο πλαίσιο αυτό, με τον Ν. 5002/2022 εισήχθη ένα επικαιροποιημένο θεσμικό πλαίσιο, το οποίο αποσκοπεί στην ενίσχυση της προστασίας του απορρήτου και στη ρύθμιση της διαδικασίας άρσης του υπό αυστηρότερες εγγυήσεις νομιμότητας (Τσόλιας, 2023, σ. 246).

Καταγραφή δραστηριότητας εκτός κατοικίας

Σε περιπτώσεις όπου υφίστανται ενδείξεις εμπλοκής προσώπου σε παράνομες δραστηριότητες, οι διωκτικές αρχές δύνανται να προσφεύγουν στην ειδική ανακριτική πράξη της καταγραφής δραστηριότητας εκτός κατοικίας. Η εν λόγω τεχνική επιτρέπει τη συνεχή οπτικοακουστική επιτήρηση του υπόπτου καθ' όλη τη διάρκεια του 24ώρου, μέσω της χρήσης κατάλληλων τεχνολογικών μέσων από τους αρμόδιους ανακριτικούς υπαλλήλους (Παπαχαραλάμπους 2003, σ. 1050 και Παπαδαμάκης, 2019 σ. 219).

Παρά τις επιχειρησιακές ανάγκες, ο τεχνολογικός εξοπλισμός που χρησιμοποιείται από τις αστυνομικές αρχές συχνά δεν ανταποκρίνεται στις σύγχρονες εξελίξεις, γεγονός που δημιουργεί επιχειρησιακές δυσκολίες. Αντιθέτως, οι οργανωμένες εγκληματικές ομάδες τείνουν να αξιοποιούν ιδιαίτερα προηγμένα τεχνολογικά μέσα, επιδιώκοντας τη συνεχή ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της αποφυγής εντοπισμού τους.

4.4 Τα όρια ανάμεσα στην ανακριτική διείσδυση και την αστυνομική παγίδευση

Η ανακριτική διείσδυση, όταν εφαρμόζεται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και τις εγγυήσεις που προβλέπει το άρθρο 254 ΚΠΔ, συνιστά μία από τις πλέον αποτελεσματικές ειδικές ανακριτικές τεχνικές για την πρόληψη και την καταστολή του οργανωμένου εγκλήματος και άλλων ιδιαίτερα σοβαρών μορφών εγκληματικότητας. Η σημασία της καθίσταται ακόμη μεγαλύτερη λόγω της πολυπλοκότητας των σύγχρονων εγκληματικών οργανώσεων, οι οποίες αναπτύσσουν διεθνή δίκτυα συνεργασίας και πολύπλευρες διασυνδέσεις με πρόσωπα ή φορείς τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα, γεγονός που δυσχεραίνει την αντιμετώπιση τους με τις συνήθεις ανακριτικές μεθόδους (Βιδάλη, 2017 σ. 151-153).

Βασικός σκοπός της ανακριτικής διείσδυσης δεν είναι η διαλεύκανση μιας μεμονωμένης αξιόποινης πράξης, αλλά η αποκάλυψη και η εξάρθρωση του συνόλου της εγκληματικής οργάνωσης. Μέσω της συγκεκριμένης ειδικής ανακριτικής τεχνικής καθίσταται δυνατή η άρση της μυστικότητας που χαρακτηρίζει τα οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα και η συλλογή κρίσιμων πληροφοριών σχετικά με τη δομή, τη λειτουργία, τα μέλη και τον τρόπο δράσης τους. Η δυνατότητα αυτή συμβάλλει ουσιαστικά τόσο στην πρόληψη όσο και στην αποτελεσματική καταστολή της οργανωμένης εγκληματικότητας, η οποία υπονομεύει τη δημόσια τάξη, την ασφάλεια, την αξιοπιστία των κρατικών θεσμών και, ευρύτερα, τη λειτουργία του κράτους δικαίου (UNODC, Undercover Operations).

Η ανακριτική διείδυση χαρακτηρίζεται από έντονο μυστικό χαρακτήρα, καθώς το πρόσωπο που αποτελεί αντικείμενο της έρευνας ενδέχεται να μη λάβει ποτέ γνώση του τρόπου με τον οποίο οι διωκτικές αρχές συνέλεξαν τα αποδεικτικά στοιχεία που οδήγησαν στην ποινική του δίωξη. Ακριβώς λόγω της ιδιαίτερης φύσης της, η μέθοδος αυτή παρέχει σημαντικά επιχειρησιακά πλεονεκτήματα, επιτρέποντας στις αρμόδιες αρχές να αποκτούν πρόσβαση σε πληροφορίες που θα ήταν αδύνατο να συλλεχθούν με συμβατικές ανακριτικές διαδικασίες (Ορφανός, 2021 σ. 221-227).

Ωστόσο, η αποτελεσματικότητά της πρέπει να συμβιβάζεται με τις θεμελιώδεις εγγυήσεις του κράτους δικαίου. Η νομιμότητα της ανακριτικής διείδυσης προϋποθέτει τον αυστηρό έλεγχο της δράσης των προσώπων που τη διενεργούν και, κυρίως, την αποφυγή οποιασδήποτε μορφής αστυνομικής παγίδευσης ή πρόκλησης της εγκληματικής συμπεριφοράς. Η εφαρμογή της οφείλει να βρίσκεται σε διαρκή ισορροπία με το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 του Συντάγματος και στο άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, καθώς και με την αρχή του σεβασμού της ανθρώπινης αξίας του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος. Επομένως, η αποτελεσματική καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος δεν μπορεί να επιτυγχάνεται εις βάρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων του κατηγορουμένου.

5 Κεφάλαιο: Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της αντεγκληματικής δράσης

5.1 Αποτίμηση αστυνομικών παρεμβάσεων

Η ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος και η αύξηση των σύνθετων μορφών εγκληματικότητας οδήγησαν στη σταδιακή υιοθέτηση εξειδικευμένων μεθόδων ποινικής έρευνας, όπως η ανακριτική διείδυση. Η συγκεκριμένη τεχνική θεωρείται ιδιαίτερα αποτελεσματική, καθώς επιτρέπει τη συλλογή πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων από το εσωτερικό των εγκληματικών οργανώσεων, παρέχοντας στις διωκτικές αρχές τη δυνατότητα πληρέστερης κατανόησης της δομής, της λειτουργίας και της έκτασης της εγκληματικής δραστηριότητας. Παράλληλα, συμβάλλει στον εντοπισμό των εμπλεκόμενων προσώπων και στην αποτελεσματικότερη τεκμηρίωση των ποινικών υποθέσεων, ιδίως σε περιπτώσεις οργανωμένου εγκλήματος και διακίνησης ναρκωτικών.

Η αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα κατά την τελευταία δεκαετία χαρακτηρίστηκε από την υιοθέτηση πολυεπίπεδων στρατηγικών και εξειδικευμένων επιχειρησιακών πρακτικών, οι οποίες στόχευσαν όχι μόνο στη σύλληψη μεμονωμένων δραστών αλλά πρωτίστως στην αποδόμηση ολόκληρων εγκληματικών δικτύων. Η μετατόπιση αυτή αντανάκλα μια σύγχρονη αντεγκληματική προσέγγιση, σύμφωνα με την οποία η αποτελεσματική καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος προϋποθέτει την κατανόηση των δομών, των οικονομικών μηχανισμών και των δικτύων υποστήριξης που επιτρέπουν τη διατήρηση και αναπαραγωγή της εγκληματικής δραστηριότητας.

Οι ετήσιες εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα καταδεικνύουν ότι την τελευταία δεκαετία εξαρθρώθηκε σημαντικός αριθμός εγκληματικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνταν στη διακίνηση ναρκωτικών, στη διακίνηση μεταναστών, στις οργανωμένες απάτες, στο λαθρεμπόριο, στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και σε διάφορες μορφές κυβερνοεγκλήματος. Παράλληλα,

κατασχέθηκαν μεγάλες ποσότητες ναρκωτικών ουσιών, όπλων, χρηματικών ποσών και περιουσιακών στοιχείων που συνδέονταν με εγκληματικές δραστηριότητες, γεγονός που καταδεικνύει την ανάπτυξη των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των διωκτικών αρχών.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε η ενίσχυση της χρηματοοικονομικής διερεύνησης. Όπως προκύπτει από τις πρόσφατες εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας, οι εγκληματικές οργανώσεις αξιοποιούν ολοένα και περισσότερο νόμιμες επιχειρηματικές δομές για τη συγκάλυψη των δραστηριοτήτων τους και τη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων τους. Ως εκ τούτου, η παρακολούθηση ύποπτων χρηματοοικονομικών ροών, η δέσμευση περιουσιακών στοιχείων και η διερεύνηση φαινομένων οικονομικής εγκληματικότητας αναδείχθηκαν σε βασικούς άξονες της σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής.

Παράλληλα, η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών ενίσχυσε σημαντικά την αποτελεσματικότητα των αστυνομικών παρεμβάσεων. Η χρήση ψηφιακών αποδεικτικών μέσων, η ανάλυση ηλεκτρονικών επικοινωνιών και η επεξεργασία μεγάλου όγκου πληροφοριών επέτρεψαν την καλύτερη χαρτογράφηση των εγκληματικών δικτύων και τη διασύνδεση υποθέσεων που προηγουμένως εμφανίζονταν αποσπασματικές. Το γεγονός αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία αν ληφθεί υπόψη ότι οι σύγχρονες εγκληματικές οργανώσεις χρησιμοποιούν συστηματικά το διαδίκτυο, κρυπτογραφημένες εφαρμογές επικοινωνίας και άλλα ψηφιακά εργαλεία για τον συντονισμό των δραστηριοτήτων τους.

Καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισε επίσης η διεθνής αστυνομική συνεργασία. Η αυξημένη παρουσία αλλοδαπών και μικτών εγκληματικών οργανώσεων στις εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας επιβεβαιώνει ότι το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα παρουσιάζει έντονο διασυνοριακό χαρακτήρα. Υπό το πρίσμα αυτό, η συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς, όπως η Europol και η Eurojust, καθώς και η συμμετοχή σε κοινές επιχειρήσεις και μηχανισμούς ανταλλαγής πληροφοριών, συνέβαλαν ουσιαστικά στην αντιμετώπιση πολύπλοκων μορφών οργανωμένης εγκληματικότητας.

Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα των αστυνομικών παρεμβάσεων δεν μπορεί να αξιολογηθεί αποκλειστικά με ποσοτικά κριτήρια, όπως ο αριθμός των συλλήψεων ή των εξαρθρώσεων. Οι εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας αναδεικνύουν ότι οι εγκληματικές οργανώσεις διατηρούν υψηλό βαθμό προσαρμοστικότητας, ανασυγκροτούνται ταχύτατα μετά από επιχειρησιακά πλήγματα και αναζητούν συνεχώς νέες μορφές δράσης και πηγές κέρδους. Συνεπώς, οι αστυνομικές παρεμβάσεις φαίνεται να επιτυγχάνουν σημαντική διατάραξη της λειτουργίας των εγκληματικών δικτύων, χωρίς όμως να εξαλείφουν οριστικά το φαινόμενο του οργανωμένου εγκλήματος.

5.2 Προβλήματα και δυσλειτουργίες

Παρά τη σημαντική ενίσχυση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των διωκτικών αρχών κατά την τελευταία δεκαετία, η αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος εξακολουθεί να συνοδεύεται από σειρά δομικών και λειτουργικών δυσκολιών. Οι προκλήσεις αυτές συνδέονται άμεσα με τον πολυδιάστατο χαρακτήρα του φαινομένου, τη διεθνοποίηση των εγκληματικών δικτύων και την ταχύτατη προσαρμογή τους στις κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα αποτελεί ο διασυνοριακός χαρακτήρας της σύγχρονης οργανωμένης εγκληματικότητας. Οι εγκληματικές οργανώσεις αναπτύσσουν δίκτυα που εκτείνονται σε περισσότερες χώρες, εκμεταλλευόμενες τη γεωγραφική θέση της Ελλάδας ως

πύλης εισόδου προς την Ευρώπη. Η διακίνηση ναρκωτικών, η παράνομη διακίνηση μεταναστών, το λαθρεμπόριο και η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα εγκλημάτων που οργανώνονται και υλοποιούνται μέσα από διεθνή δίκτυα συνεργασίας. Η πραγματικότητα αυτή δυσχεραίνει την ανταλλαγή πληροφοριών, τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων και τον συντονισμό των αρμόδιων αρχών διαφορετικών κρατών.

Παράλληλα, η συνεχής τεχνολογική εξέλιξη δημιουργεί νέες μορφές εγκληματικής δραστηριότητας αλλά και νέες δυσκολίες για τις διωκτικές αρχές. Η χρήση κρυπτογραφημένων εφαρμογών επικοινωνίας, εικονικών ιδιωτικών δικτύων (VPN), υπηρεσιών ανωνυμοποίησης και ψηφιακών χρηματοοικονομικών μέσων παρέχει στις εγκληματικές οργανώσεις αυξημένες δυνατότητες απόκρυψης της δράσης τους. Επιπλέον, η ανάπτυξη του κυβερνοεγκλήματος έχει δημιουργήσει ένα ιδιαίτερα σύνθετο επιχειρησιακό περιβάλλον, στο οποίο οι παραδοσιακές μέθοδοι αστυνόμευσης συχνά αποδεικνύονται ανεπαρκείς.

Ιδιαίτερη πρόκληση συνιστά επίσης η αυξανόμενη διείσδυση των εγκληματικών οργανώσεων στη νόμιμη οικονομία. Σύμφωνα και πάλι με τις εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας, ολοένα περισσότερες εγκληματικές ομάδες αξιοποιούν επιχειρήσεις, επενδυτικά σχήματα και άλλες οικονομικές δομές για τη συγκάλυψη των δραστηριοτήτων τους και τη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων τους. Η τάση αυτή καθιστά δυσχερέστερο τον εντοπισμό της εγκληματικής δραστηριότητας, καθώς τα όρια μεταξύ νόμιμης και παράνομης οικονομικής δράσης εμφανίζονται συχνά δυσδιάκριτα.

Σημαντικό πρόβλημα αποτελεί και η οικονομική ισχύς των εγκληματικών οργανώσεων. Τα ιδιαίτερα υψηλά κέρδη που προκύπτουν από τη διακίνηση ναρκωτικών, τις απάτες, το λαθρεμπόριο και άλλες παράνομες δραστηριότητες επιτρέπουν στα εγκληματικά δίκτυα να επενδύουν σε τεχνολογικά μέσα, να προσελκύουν εξειδικευμένα πρόσωπα και να προσαρμόζουν συνεχώς τις μεθόδους δράσης τους. Ως αποτέλεσμα, οι διωκτικές αρχές καλούνται να αντιμετωπίσουν αντιπάλους με σημαντικούς οικονομικούς και οργανωτικούς πόρους.

Επιπλέον, η αποτελεσματικότητα της αντεγκληματικής δράσης επηρεάζεται και από θεσμικούς ή οργανωτικούς παράγοντες. Η διερεύνηση υποθέσεων οργανωμένου εγκλήματος απαιτεί υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης σε τομείς όπως η ψηφιακή εγκληματολογία, η ανάλυση πληροφοριών και η χρηματοοικονομική διερεύνηση. Η ανάγκη συνεχούς εκπαίδευσης του προσωπικού, η διαχείριση μεγάλου όγκου πληροφοριών και ο συντονισμός πολλών διαφορετικών υπηρεσιών αποτελούν κρίσιμες προϋποθέσεις για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των σύγχρονων εγκληματικών απειλών.

Συνολικά, η αξιολόγηση της τελευταίας δεκαετίας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Ελλάδα έχει σημειώσει ουσιαστική πρόοδο στην αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος μέσω της ενίσχυσης των επιχειρησιακών δυνατοτήτων, της διεθνούς συνεργασίας και της αξιοποίησης σύγχρονων ερευνητικών μεθόδων. Παρά ταύτα, η συνεχής προσαρμοστικότητα των εγκληματικών οργανώσεων, η αυξανόμενη τεχνολογική τους εξειδίκευση, η διείσδυσή τους στη νόμιμη οικονομία και η έντονη διεθνική διάσταση της δράσης τους εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικές προκλήσεις. Ως εκ τούτου, η αποτελεσματικότητα της αντεγκληματικής πολιτικής εξαρτάται από τη διαρκή αναβάθμιση των μηχανισμών πρόληψης και καταστολής, την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας και τη συστηματική παρακολούθηση των εξελισσόμενων μορφών οργανωμένου εγκλήματος.

Επίλογος

Η παρούσα διπλωματική εργασία επιχείρησε να εξετάσει το φαινόμενο του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα κατά την τελευταία δεκαετία, εστιάζοντας στις σύγχρονες μορφές εκδήλωσής του και στις στρατηγικές και πρακτικές που εφαρμόζουν οι διωκτικές αρχές για την αντιμετώπισή του. Η ανάλυση των θεωρητικών προσεγγίσεων, του θεσμικού πλαισίου, των μορφών οργανωμένης εγκληματικότητας και των ετήσιων εκθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας ανέδειξε ότι το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί ένα δυναμικό και διαρκώς εξελισσόμενο φαινόμενο, το οποίο προσαρμόζεται στις κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές μεταβολές του σύγχρονου περιβάλλοντος.

Τα ευρήματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών εξακολουθεί να αποτελεί τον βασικό πυλώνα δράσης των οργανωμένων εγκληματικών δικτύων, ενώ παράλληλα σημαντική θέση καταλαμβάνουν το λαθρεμπόριο, οι οργανωμένες απάτες και η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει η αυξανόμενη αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και του διαδικτύου από τις εγκληματικές οργανώσεις, καθώς και η σταδιακή διείσδυσή τους στη νόμιμη οικονομία μέσω επιχειρηματικών και χρηματοοικονομικών δομών που χρησιμοποιούνται για την απόκρυψη και νομιμοποίηση παράνομων κερδών.

Παράλληλα, η έρευνα ανέδειξε ότι η Ελληνική Αστυνομία έχει αναδιατάξει και προσαρμόσει σε σημαντικό βαθμό τις επιχειρησιακές της πρακτικές στις νέες απαιτήσεις του εγκληματικού φαινομένου. Η αξιοποίηση ειδικών ανακριτικών τεχνικών, όπως η ανακριτική διείσδυση και οι ελεγχόμενες μεταφορές, η ενίσχυση των χρηματοοικονομικών ερευνών, η χρήση ψηφιακών αποδεικτικών μέσων και η διεύρυνση της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας έχουν συμβάλει ουσιαστικά στην εξάρθρωση οργανωμένων εγκληματικών δικτύων και στον εντοπισμό παράνομων οικονομικών ροών.

Ωστόσο, η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της αντεγκληματικής δράσης δεν επιτρέπει την εξαγωγή απόλυτα αισιόδοξων συμπερασμάτων. Παρά τις σημαντικές επιχειρησιακές επιτυχίες που καταγράφονται, το οργανωμένο έγκλημα εξακολουθεί να παρουσιάζει υψηλό βαθμό προσαρμοστικότητας, να ανασυγκροτείται μετά από διωκτικά πλήγματα και να εκμεταλλεύεται τις δυνατότητες που προσφέρει η παγκοσμιοποίηση, η τεχνολογική εξέλιξη και η διεθνοποίηση των οικονομικών συναλλαγών. Η σταθερή παρουσία αλλοδαπών και πολυεθνικών εγκληματικών δικτύων, η αυξανόμενη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών και η ενίσχυση των μηχανισμών νομιμοποίησης παράνομων εσόδων αποδεικνύουν ότι οι σύγχρονες μορφές οργανωμένου εγκλήματος καθίστανται ολοένα πιο σύνθετες και δυσχερές ανιχνεύσιμες.

Κατά συνέπεια, η αποτελεσματική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος δεν μπορεί να βασίζεται αποκλειστικά στην κατασταλτική δράση των διωκτικών αρχών. Απαιτείται μια ολοκληρωμένη αντεγκληματική πολιτική που θα συνδυάζει την πρόληψη, τη διεθνή συνεργασία, τη χρηματοοικονομική διερεύνηση, την αξιοποίηση της τεχνολογίας, την ενίσχυση της θεσμικής διαφάνειας και τη συνεχή εκπαίδευση του προσωπικού των υπηρεσιών επιβολής του νόμου. Μόνο μέσα από μια πολυδιάστατη και διαρκώς προσαρμοζόμενη

στρατηγική είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά ένα φαινόμενο που μεταβάλλεται με ταχύτερους ρυθμούς από ποτέ.

Συμπερασματικά, το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα της τελευταίας δεκαετίας εμφανίζεται περισσότερο διεθνοποιημένο, τεχνολογικά εξελιγμένο και οικονομικά διεισδυτικό σε σχέση με το παρελθόν. Παρά τις σημαντικές προόδους που έχουν σημειωθεί σε επίπεδο αστυνομικής δράσης, η συνεχής εξέλιξη των εγκληματικών δικτύων καθιστά αναγκαία τη διαρκή αναβάθμιση των μηχανισμών πρόληψης και καταστολής, προκειμένου η Πολιτεία να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις προκλήσεις που θέτουν οι σύγχρονες μορφές οργανωμένης εγκληματικότητας.

Βιβλιογραφία & νομικά και θεσμικά κείμενα

Ελληνική βιβλιογραφία

1. Αλεξιάδης, Σ. (2006) Ανακριτική. Εκδόσεις Σάκκουλα
2. Βιδάλη, Σ. (2009, 19 Ιουλίου). *Η πορεία προς το οργανωμένο έγκλημα*. Το Βήμα. <https://www.tovima.gr/2009/07/19/opinions/i-poreia-pros-to-organwmeno-egklima/>
3. Βιδάλη, Σ. (2015). *Κατάρτιση αστυνομικών σε θέματα εξαρτήσεων. Ενέργειες ευαισθητοποίησης αστυνομικών για θέματα εξαρτήσεων. Εγχειρίδιο ήπιας αστυνόμευσης των εξαρτημένων*. <https://www.astynomia.gr/file/2021/12/okana-dynamic-book.pdf>
4. Βιδάλη, Σ. (2017). *Πέρα από τα όρια: Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα*. Νομική Βιβλιοθήκη.
5. Βιδάλη, Σ. (2019). Όψεις της ανάκρισης σε υποθέσεις εγκλημάτων των ισχυρών και οργανωμένου εγκλήματος. Στο Σ. Βιδάλη, Ν. Κ. Κουλούρης & Χ. Παπαχαλαράμπους (επιμ.), *Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*. Εκδόσεις ΕΑΠ, σελ. 307–331.
6. Δαλακούρας, Θ. (2012). *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*. Π.Ν. Σάκκουλας.
7. Ζαφειριάδης, Β. (2023, 20 Ιουνίου). *Η ειδική ανακριτική πράξη της συγκαλυμμένης έρευνας επί εγκλημάτων διαφθοράς*. JUSTINA.GR. <https://www.justina.gr/φιλοξενία-απόψεων/η-ειδική-ανακριτική-πράξη-της-συγκαλυμμένης-έρευνας-επί-εγκλημάτων-διαφθοράς>
8. Καλλίρης, Κ. (2018). *Εγκλήματα οργανωμένα / Οργανωμένο έγκλημα*. Λεξικό Εγκληματολογίας. Εκδόσεις Τόπος
9. Καρράς, Α. (2011). *Ποινικό δικονομικό δίκαιο*. Νομική Βιβλιοθήκη.
10. Κουράκης, Ν. (2000). Το οργανωμένο έγκλημα. Φαινομενολογία του προβλήματος και δυνατότητες αντιμετώπισής του στην Ελλάδα. Το οργανωμένο έγκλημα από την σκοπιά του ποινικού δικαίου. Εκδόσεις Σάκκουλας.
11. Κουράκης, Ν. (2007). *Τα οικονομικά εγκλήματα* (τ. Α΄, Γενικό μέρος). Αντ. Ν. Σάκκουλας.
12. Λάζος, Γ. (2013). *Οικονομική εγκληματικότητα: Σημειώσεις και φάκελος*. Πάντειο Πανεπιστήμιο.
13. Λίβος, Ν. (2000). Οργανωμένο έγκλημα: Έννοια και δικονομικοί τρόποι αντιμετώπισής του. Στο Ελληνική Εταιρεία Ποινικού Δικαίου, *Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του ποινικού δικαίου: Πρακτικά του Ζ΄ Πανελληνίου Συνεδρίου*. Π. Ν. Σάκκουλας, σελ. 17-67.
14. Μιχαλοπούλου, Ε. (2019). Το οικονομικό έγκλημα, σύγχρονες τάσεις εξάπλωσής του και όψεις της επίσημης κοινωνικής αντίδρασης. Έγκλημα των ισχυρών Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα. Εκδόσεις ΕΑΠ.
15. Ορφανός, Σ. (2021). Οργανωμένο Έγκλημα. Άρθρο 187 ΠΚ, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
16. Παύλου, Σ. (2015). Η μαγνητοφώνηση τηλεφωνικών συνδιαλέξεων υπόπτων από τις αρχές. Στο Χ. Παπαχαλαράμπους (επιμ.), *Αποδεικτικές απαγορεύσεις στην ποινική δίκη*. Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 161-166.
17. Πλαγάκος, Γ. (2021). *Ο Ανακριτής*. Εκδόσεις Σάκκουλα.
18. Σταμούλη, Ε. (2019). Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα. Στο Σ. Βιδάλη, Ν. Κ. Κουλούρης & Χ. Παπαχαλαράμπους (επιμ.), *Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*. Εκδόσεις ΕΑΠ, σελ. 213-237.
19. Στεργιούλης, Ε. (2019). Αστυνομία και νέες τεχνολογίες. *Security Manager*, τ. 84, <https://www.securitymanager.gr/astynomia-amp-nees-technologies/>

20. Τσόλιας, Γ. (2023). Το νομικό πλαίσιο άρσης του απορρήτου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών για τη διακρίβωση εγκλημάτων σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 5002/2022 και η απολεσθείσα ευκαιρία εκσυγχρονισμού του. *Ποινική Δικαιοσύνη* 2023, 242-253.
21. Χλούπης, Γ. (2019). Το θεσμικό πλαίσιο της αντιμετώπισης του υπερεθνικού οργανωμένου εγκλήματος. Στο Σ. Βιδάλη, Ν. Κ. Κουλούρης & Χ. Παπαχαραλάμπους (επιμ.), *Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*. Εκδόσεις ΕΑΠ, σελ. 279-303.
22. Νάιντος, Χ. (2017). Ειδικές ανακριτικές πράξεις. Επίκαιρα ζητήματα. *Ποινικά Χρονικά* 2017, 491-499.
23. Παπαδαμάκης, Α. (2019). *Ποινική δικονομία*. Η δομή της ποινικής δίκης. Εκδόσεις Σάκκουλα.
24. Παπαχαραλάμπους, Χ. (2003). Η εξιχνίαση του οργανωμένου εγκλήματος. Η προβληματική των ειδικών ανακριτικών τεχνικών. Στον Τιμητικό Τόμο για την Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, *Δικαιώματα του Ανθρώπου, Έγκλημα, Αντεγκληματική Πολιτική*, Τόμος Β'. Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 1047-1064.
25. Παπαχαραλάμπους, Χ. (2015), *Αποδεικτικές απαγορεύσεις στην ποινική δίκη*, Εκδόσεις Σάκκουλα.
26. Παρασκευόπουλος, Ν. Κοσμάτος, Κ. (2013). *Ναρκωτικά Κατ' άρθρο ερμηνεία ν.4139/2013*. Εκδόσεις Σάκκουλας.
27. Σάμιος, Θ. (2001). Ανακριτικές πράξεις επί εγκληματικών οργανώσεων. *Ποινικά Χρονικά* 2001, 1034-1044.

Διεθνής βιβλιογραφία

28. Albanese, J. S. (2014). *Organized crime: From the mob to transnational organized crime* (7th ed.). Routledge, Taylor & Francis Group.

Λίστα θεσμικών και νομικών κειμένων

29. Ελληνική Αστυνομία. *Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας*. Ανακτήθηκε στις 12 Ιουνίου 2021, από <https://www.astynomia.gr/elliniki-astynomia/eidikes-ypiresies/diefthynsi-diethnous-astynomikis-synergasias-d-d-a-s/>
30. Ελληνική Αστυνομία. *Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας*. Ανακτήθηκε στις 12 Ιουνίου 2021, από <https://www.astynomia.gr/elliniki-astynomia/eidikes-ypiresies/diefthynsi-oikonomikis-astynomias-d-o-a/>
31. Ελληνική Αστυνομία. *Διεύθυνση Διαχείρισης και Ανάλυσης Πληροφοριών*. Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2026, από <https://www.astynomia.gr/elliniki-astynomia/eidikes-ypiresies/diefthynsi-diacheirisis-kai-analysis-pliroforion/>
32. Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. (2024, 17 Οκτωβρίου). *Εναρξη λειτουργίας της νεοϊδρυθείσας Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος*. https://www.minocp.gov.gr/2024/10/17/17-10-2024-enarxi-leitourgias-tis-neoidrytheisas-diefthynsis-antimetopisis-organomenou-egklimatos/?utm_source=
33. Ν. 2605/1998, ΦΕΚ Α' 88/22.4.1998. Πράξη του Συμβουλίου της 26ης Ιουλίου 1995 για την κατάρτιση της Σύμβασης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας, δυνάμει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.
34. Ν. 4620/2019. *Αιτιολογική έκθεση* (σελ. 76-77).
35. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας, Τμήμα Ανάλυσης & Αντιμετώπισης Εγκλήματος. (2017, October).

- Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2016.*
<https://www.astynomia.gr/file/2013/05/07112017ethsiaekthesi2016.pdf>
36. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας, Τμήμα Ανάλυσης & Αντιμετώπισης Εγκλήματος. (2018, October). *Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2017.*
https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2017-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf
37. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας. (2019, October). *Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2018.* https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2018-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf
38. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας. (2020, November). *Έκθεση για το σοβαρό & οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2019* [Report on serious and organized crime in Greece for 2019].
https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2019-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf.pdf
39. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας. (2022, March). *Έκθεση για το σοβαρό & οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2020* [Report on serious and organized crime in Greece for 2020].
<https://www.astynomia.gr/file/2022/12/28062022ekthesiorganomenou2022.pdf>
40. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας. (2022, December). *Έκθεση για το σοβαρό & οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2021* [Report on serious and organized crime in Greece for 2021].
<https://www.astynomia.gr/file/2022/12/05122022ekthesiorganomenou2021.pdf>
41. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας. (2024, January). *Έκθεση για το σοβαρό & οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2022.* [EKΘΕΣΗ-ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ-2022-ΑΝΟΙΚΤΗ-ΕΚΔΟΣΗ-1.pdf](https://www.astynomia.gr/file/2024/01/012024ekthesiorganomenou2022.pdf)
42. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Ασφάλειας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας. (2024, November). *Έκθεση για το σοβαρό & οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2023.* [EKΘΕΣΗ-ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ-2023-ΑΝΟΙΚΤΗ-ΕΚΔΟΣΗ-.pdf](https://www.astynomia.gr/file/2024/11/012024ekthesiorganomenou2023.pdf)
43. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Γενική Διεύθυνση Ασφάλειας & Αστυνόμευσης, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας, Τμήμα Συλλογής & Ανάλυσης Δεδομένων. (2025, Δεκέμβριος). *Έκθεση για το σοβαρό & οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2024.*
[20122025ekthesiorganomeno2024.pdf](https://www.astynomia.gr/file/2025/12/012025ekthesiorganomeno2024.pdf)
44. Center for the Study of Democracy (2019, Οκτώβριος). *The illicit cigarette trade along the Balkan route: Measuring vulnerabilities and threats.*
<https://csd.bg/publications/publication/the-illicit-cigarette-trade-along-the-balkan-route-measuring-vulnerabilities-and-threats/>
45. Europol. (2013). *OCTA 2013: Organized Crime Threat Assessment.* Europol.
<https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/eu-serious-and-organised-crime-threat-assessment-socta-2013>
46. Europol. (2017). *SOCTA 2017: Serious and Organised Crime Threat Assessment.* Europol.
<https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017>
47. Europol. (2021). *SOCTA 2021: Serious and Organised Crime Threat Assessment.* Europol.
<https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-socta-2021>
48. Europol. *Serious and Organised Crime Threat Assessment.* (2020).
<https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/socta-report>

49. UNODC. (2018). *Organization, membership and hierarchy*.
<https://www.unodc.org/e4j/en/organized-crime/module-1/key-issues/activities-organization-composition.html>
50. UNODC. (2018) Undercover Operations. <https://www.unodc.org/e4j/zh/organized-crime/module-8/key-issues/special-investigative-techniques/undercover-operations.html>

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.

Η Δηλούσα

Γεωργία Αδαμαντίδου